

Саман

Айдеме йомын.
Мом ыштыман? **7**

Сылнылык тўня

Москошто илыше
марий-влак
«Тумывий»
ансамбльым
«шочыктеныт». **9**

Ме марий улына

Пошкырт кундем
Янаул районышто
«Марий еш»
конкурсим
эртарат. **10**

«ЙЎЛАШТЕ» – марий калыкын ОЖНЫСО ИЛЫШЫЖЕ

«Йўла» проектан
кўра, очыни, ятыр
самырык ен
кутезе коча-коважын
илышыштым
радамлаш, шымлаш
кумылангеш.
Чынжымак,
могай тукым гыч
улмынам палышаш
улына.
Тыгай проектым
Наталья Шабалина
(фотошто)
илышыш шындара.

(Умбақыже – 12-шо лаштыкыште.)

Н.Шабалинан альбомжо гыч налме фото.

Виче кундемыште – шкешотан фестиваль

28 январьыште Яраг районысо калык усталык пўртыштў
«Марий сем» V марий фольклор фестиваль эртаралтын.

Тышке уста ен-влак икте-весеыштын музыкальный номерыштым ончалаш да у проект-влакым кангашаш погыненыт. Нуно Виче кундеммысе Яраг ден Пыжаныю районла, Марий кундеммысе Оршанке район да Йошкар-Ола гыч миеныт.

Фестиваль деч ончыч усталык пўртысў кокымшо пачашын фой-ештыже марий кочкыш да кидпаша ончер чумыралтын. Тыште кумымо шартыш, пидме вургем, курчак, аралтыш да моло арверат темлалтын. Шке тўрлымў марий вургемат моткоч сымыстарен.

Фестивальым Яраг район администрацийым вуйлатыше А.А.Трушкова почын. Тушто ятыр муро-куштымаш ончыкталтын, сандене пайрем семьянак шижалтын.

Эльвира ТЕРЕНТЬЕВА.

Виче кундеммысе марий тўвыра рўдерын архивше гыч налме фото.

ПОДПИСКЕ – 2024

«Кугарня»
газетлан возалт
шуктен огыдал?

Тидым кеч-могай
тылзын
20-шо числа марте
ыштен кертыда.
Газет
вес тылзе гыч
мияш тўналеш.

Рекламе шотеш.

ТҮРЛӨ ВЕР – ТҮРЛӨ УВЕР

ТАТАРСТАН Республика Агрыз районысо Буймо селаште ече дене кошташ йоратат. Тушто «Марий ечыгорно» спорт пайрем эрталаш. Татарстан да Удмурт республикыла гыч 200 утла ечызе тангаса. Буймо школышто ече ситен огыл. Район вуйлатыше Л.Нургаяновын тыршымыж дене школла 20 мужыр ечым пөлеклыме.

ВИЧЕ кундемысе марий-влакын советыштын полшымышт дене Вүрзым район Буйское селасе тувыра портышто Марий тувыра кече да Марий кас лийыныт. Тышке Киров областысе Вүрзым, Малмыж, Күльмүж районла да Марий кундемысе Марий Турек район гыч марий-шамыч миеныт. Марий калык вургем да кидпаша ончер пашам ыштен, ятыр фольклор коллектив выступатлен.

ЙОШКАР-ОЛАСЕ 28-ше №-ан лицей пелен школысо клубым почмо. Тунемше-влак тудлан «Старт! Действие! Успех!» («СДУ») лумым пуэныт. Клуб усталык паша, икте-весе дене мутланыме, мастарлыкым нолтымө рүдериш савырна.

ВОЛЖСКИЙШТО тиде кечылаште Ньюкасла кайык чер шотышто карантиным петырыме. Тидын шотышто Марий Эл Республикысе ветеринарий комитет приказым луктын. Ушештарена: карантиним эше умаште ноябрьыште увертареныт ыле.

ОРШАНКА посёлкышто «Притяжение» молодёжный кумдыкым почмо. Тушто түрлө мероприятийым эртарен кертыт. Тиде ушакылым пойдарыме модыш, мастер-класс-влак, эксперт-шамыч дене вашлиймаш да молат. Тиде проект Марий Элым Вуйлатышын грант-шым сенен налын.

ЗВЕНИГОВО районсо кидмастар-влакын портышт «Звениговский сувенир» конкурсым увертарен. Тудо ты районин 100 ий теммыжлан пөлеклалтын. Ты районшто илыше еншамыч түрлө материал дене ыштыме сувенирым аклаш конден кертыт. 5 апрельыште сенгыше-шамычым палемдат.

ПАРАНЬГА посёлкысо школышто 1-4-ше класслаште тунемше үдыр-рвезе-влакым «России Орлята» радамаш торжественно пуртымо. 301 тунемшылан значокым кучыктымо.

КУЖЭНЕР посёлкышто 26 январьыште ече тангасымаш дене тельмесе спорт тургымым почмо. Тушто 170 наре ен тангасен. Сенгышыш түрлө ийготан-влак лектыныт.

Марий Элым Вуйлатыше Ю.Зайцев республикысе 11 ешлан еш пояныкым аралымылан да чолга илыш позицийым ончыктымылан наградым кучыктен. А «Родные – Любимые» еш форумшто сенгыше Шабдаровмыт Российысе еш возакын лампадыжым Йошкар-Оласе заглаш кучыктеныт. Тудым Муромысо Свято-Троицкий монастырь гыч кондымо (тушто еш да мужыранмашын покровительже-влак шнуй Пётр ден Феврониян мощышт аралалтыт).

Наградым кучыктен

Марий Элым Вуйлатыше Ю.Зайцев республикыште илыше пашан ветеранже Т.П.Захаровалан «Ленинградным фашист блокаде гыч тўрысnek утарымылан 80 ий темме лўмеш» значокым кучыктен.

87 ияш Татьяна Павловна Ленинграддыште шочын. Блокаде тўналмылан 5 ийым темен. Изаж дене коктын коваж дене иленит. Авашт эмлымверыште педиатрлан тыршен, ачафт фронтгыш каен.

Сар деч вара тудо Ленинграддыште 1-ше классыш каен. 10-шо класс деч вара строительный институтышто тунемын. Украинысе Каховский ГЭС-ыште кандаш ий пашам ыштен. Туштак пелашыже А.Захаровым вашлийын. 1960 ийыште марийжын шочмо верышкыже, Йошкар-Олашке, илаш кусненыт да ўмырышт мучко «Марийскстрой» трест стройуправленийыште пашам ыштенит.

Т.Захарован кум икшывыже, вич уныкаже уло.

Ялозанлык

Паша лектыш

29-31 январьыште «Казань Экспо» выставке рўдериште «ТатАгроЭкспо» выставкыште агропромышленный комплексын паша лектышыжым ончыктымо.

Выставкыште ялозанлык техникым, оборудованийым, вольыкым ончымаште, кушкылым куштымаште кучылтмо сырьём да молымат ончыктеныт.

29 январьыште Марий Эл гыч тушко делегаций миен, у ялозанлык техникым, оборудованийым ончен лектын, мланде паша, вольыкым ашныме, ветеринарий йодыш дене кылдалтше «йыргешке ўстелыш» ушнен.

4556 утла ен кызыт Марий Элыште ОРВИ да грипп дене черланен.

Еш идалыкым почмо

29 январьыште Э.Сапаев лўмеш опер да балет академический театрыште Марий Эл Республикыште Ешын идалыкшым пайремлын почмо.

Тышке шуко шочшан еш ден конкурслаште сенгыше-влакым, түрлө профессиян династий ден кужу жап пырля илыше мужыршамычым, СВО участник-влакын ешыштым ўжмө.

Чап

САЙЛЫМАШ

УВЕРТАРЫМАШ

Марий Эл Республикыште илыше пагалыме ен-влак!

ЦИК.РФ

Марий Эл Избирком увертара:
15-17 мартыште Россий Федерацийын
Президентшым сайлымаш эрта.

Тылеч посна 17 февраль гыч 7 март марте участкылазе избирательный комиссийын енже-влак порт еда кошташ тўналыт, йўклымаш кече, жап, вер да йон нерген каласкалат.

Тыгак «ИнформУИК» проектын участникшешамыч тендан участкыдан верланымыжым, тушто да монтгыштө сайлаш лийме йоным, родыдан спискыште уло-укежым ойлат.

Йодышым рашемдаш телефон: 8-800-200-00-20.

Ойпидышым ыштыме

31 январьыште Марий Эл Республикысе Общественный палате ден кундемысе НКО-влак Российыште сайлымашлам эртарымашым эскерымаш шот дене соглашенийым подписатленит.

Республикыште Наблюдатель-влакын штабыштым ыштыме. Тудым «Марий Эл увер агентстве» тонежын директоржо Е.И.Кузнецов вуйлата. Общественный палатын шокшо лийнже пашам ышта – (8362) 42-40-27. Общественный наблюдатель-влакын тўн задачышт – шушаш сайлымаште чылажат вошткоймо семьянак раш лийшаш.

Лум шуко

Совещаний

30 январьыште Марий Эл Правительствыште республикыште лумым эрыктыме шотышто совещаний лийын.

Тений январьыште лум тылзаш нормо деч 30-50 см кўжгытлан шукрыак лумын. Коммунал службо-влак сутка мучко пашам ыштат гынат, огыт шукто. Тидым ола администрацийыште специальный технике ситыдымаш дене умылтат. Теле тургым тўналгыш гыч Йошкар-Ола гыч 100 тўжем кубометр лумым корандыме. Туге гынат вуйшиймаш пура. Ешартыш техникым налме нерген мутланыме.

ЙОШКАР-ОЛАШТЕ илыше 25 ияш ўдырамаш 2023 ий августышто Йошкар-Оласе Петров уремыште верланымаш пачерыште палымыже-влак дене пырля лийын да ик порьенгын телефонжым шольштын. Телефон гоч тудо порьенгын банкысе счётшо гыч шке картышкыже 49 тўжем наре тенгем колтен. Йошкар-Оласе суд ўдырамашым титаканлан шотлен да 50 тўжем тенге штрафым тўлаш шогалтен.

КИРОВ область гыч 25 ияш ег 2022 ий 17 июлышто Йошкар-Оласе ик порт кудывечыште шогышо машина локтылын, 60 тўжем утла тенгеаш энтек ышталтын. Тудо йўшө лийын, тылеч ончыч вес осал паша шотышто мут кучашыже логалын. Россий МВД-н Йошкар-Оласе управленийжын дознаний пөлкаже Йошкар-Ола прокуратурын тергымыж почеш ты уголовный дела шотышто расследованийым ончыгоч эртарен. Прокуратур ты делам Йошкар-Оласе судыш ончаш колтен. Титаклыме еным кок ий марте эрык деч посна коден кертыт.

Йошкар-Оласе прокуратурын материалже почеш ямдылыме.

Лўмгече

3 февраль – поэт М.Г.Смоленцевын (1934-2005) шочмыжлан – 90 ий.

4 – журналист, литератор, Марий АССР да РСФСР тувыран сулло пашаенже А.В.Тимофеевын (1929-1993) шочмыжлан – 95 ий.

8 – Россий наукин кечыже. Кугу Отечественный сарын участникше, Совет Ушем Герой К.В.Новоселовын (1919-1985) шочмыжлан – 105 ий.

Корно

Чапле кўвар лиеш

Тений Марий Элыште 18 кўвар гыч шымытшым капитално ачалаш шонат.

Ты паша «Безопасные и качественные дороги» нацпроект почеш илышыш шындалаште. Шым кўварым Советский, У Торъял, Марий Турек, Звенигово, Курыкмарий да Оршанке районлаште олмыкташ палемдыме. Ты пашам эше ўмаштак тўналме.

Транспорт

У машина

Республикысе социальный тонеж-влаклан 25 автомобиль ден автобусым налме.

Тышеч 19 «Гранта» автомашинам район ден оласе социальный польшым пуртымо да социальный обслуживатлыше комплексный рўдер-шамычлан колтымо. Тыгак Медведево районсо Лўльпаныште верланымаше тулык да ача-ава деч посна кодымо йоча-шамычын рўдериштан логалын. Вич автобус Звенигово, Морко да Волжский районлазе социальный тонеж-влаклан пуалтын.

Спорт

Эн виян

24-26 январьыште Саранск олаште Халиловмытын призышт верч Юл кундем федеральный округысо спорт кучедалмаш (греко-римский) дене первенстве эрталалтын.

Тушко 16 ияш марте 419 рвезе ушнен.

Марий Элысе спорт школла гыч куд спортсмен призер лийын: Волжск ола гыч А.Грецов (1-ше вер), Д.Дерябин (2-шо вер), М.Колениченко (1-ше вер), Е.Данилов (3-шо вер); Йошкар-Ола гыч Ю.Ронжин (1-ше вер), Т.Фарзалиев (1-ше вер).

Сенгыше-влак Российысе первенствыште тангасаш тўналыт. Тудо февральыште Суздаль олаште лиеш.

Кримувер

Лаштыкым
М.Богданова, Э.Терентьева,
И.Ямбаршева ямдыленыт.
Д.Речкинын фотожо-влак.

РҮДӨ ПРЕССЕ

КИТАЙЫСЕ У ИЙ

Моско оласе Правительстве ден КНР-ысе Россий посольство Китайысе У ий-ым пырля вашлийме шотышто лұмын программам ямдыленит. Тыге, мутлан, Москосо икмынар уремым да кумдыкым Китай стиль дене сорастарат. Китай калык дене пырля пайрем кумылым шижаш москвич да уна-влакым вучат.

ФЕВРАЛЬ ЛЕВЕ ЛИЕШ?

Игечым эскерыше «Фобос» рүдерын вүдышө специалистше Е.Тишковецын ойлымыж почеш, Москошто февраль моло ийла дене танастарымаште 3-4 градуслан левырак лийшаш. Лум нормо деч 40 процентлан шуқырак вочшаш. Игече вашталтымылан көра элнан рүдолаштыже лум оравлак кугемыт. Кызыт нунын кўкшыгышт 50-60 наре сантиметрыш шуэш.

НЫЛ ИЙЛАН

29 январьыште Спортивный арбитражный суд (CAS) Россий гыч фигуристке Камила Валиевам допинг шотышто правильным пуйто пудыртымыжлан ныл ийлан квалификацийым йомдарышылан шотлен.

Тыге спортсменкын 2021 ий 25 декабрь гыч чыла медальжым аннулироватлен. 30 январьыште конькобежец-влакын тўнямбал ушемышт Пекинысе Олимпиадыште фигурист-влакын команде дене сенгеме шортнўо медальыштым Америкылан, Российлан той медальым пуаш палемден. Российысе олимпийский комитет (ОКР) тыгай пунчал шотышто апелляцияйым колташ сөрен.

«МОСФИЛЬМЛАН» – 100 ИЙ

Ты киностудийын шочмо кечыжлан Борис Михинин «На крыльях ввысь» кинокартиныжын прокатыш лекмыжым шотлат.

1924 ийыште киностудий Житный уремысе павильонышто шке пашажым шуктен. Вара Воробьёвы курыкышто комплексым чоҥенит. Тудын тўн корпусым самолёт семын кельштарыме. «Мосфильмын» кызытсе у площадкыже Европышто ик эн кугулан шотлалтеш.

ВЕС ВЕРСИЙ

Сбербанк мобильный телефонлан приложенийын у версийжым луктын, «Учёт онлайн» маналтеш. Банкын палемдымыж почеш, тылеч ончычсо «Сбербанк онлайн» приложенийым 2024 ий мучко эркын корандат. Садлан тудым телефон гыч корандыман да у версийым качатлыман. Приложенийын версийжым профильысе настройкышто пален налшаш лиеш.

Шарнымаш аллеяштыште

27 январьыште Марий Элым Вуйлатыше Ю.Зайцев ден Правительстве Председательын икымше алмаштышыже М.Васютин Санкт-Петербургышто блокадым тўрысnek кўрлмылан 80 ий теммылан пөлеклалтше мероприятийлаште лийыныт.

Нуно Пискаревский мемориал шўгарласе церемонийыште Кугу Отечественный сар годым Марий кундем гыч Ленинградым аралымаште чот шогышо салтак-влак лўмеш Шарнымаш аллеяштыште плита воктеке пеледышым пыштеныт. Ты плитам Марий Эл Правительстве полшымо дене ныл ий ончыч почмо. Тыгак вуйлатыше-шамыч Ленинград кундемыште илыше марий-влак дене вашлийын мутланеныт.

Уэмдыме эмлымверыште

Марий Эл Республикысе клинический эмлымверын офтальмологий поликлиникыжым «Здравоохранений» нацпроект почеш капитално ачалыме. Тиде кечылаште тушко Марий Элым Вуйлатыше Ю.Зайцев миен коштын.

Тудо регистратурым, офтальмолог-влакын пөлемыштым, диагностикым ыштыме, лазерный, операционный кабинетлам ончен лектын.

Ты оралтым 1976 ийыштак чоҥымо да ик ганат олмыктымо огыл. Южо диагностикым ышташ еҥ-влакым Моско мартеат колтымо. Ынде нуно Марий Элыштан эмлалт кергит.

Зданийын тўжвал тўсшым, пөлемлам уэмдыме, омса, окна-влакым вашталтыме да моло пашам шуктымо. Тыгак тўрлө оборудованийым налме.

Ю.Зайцевын мутшо почеш, йоча-влакымат эмлаш условийым саемдыме. Кумшо пачашыште нунылан кумда пөлемым ойырымо.

Поликлинике ик сменяште Марий кундемнан тўрлө верже гыч толшо 250 еҥлан польшымы пуа.

Кокымшо пачашыште регионьсо эндокринологий рүдерым почаш шонат.

Сайлымаш

Кызытеш – нылытын

Рүдө сайлыме комиссий Россий Президентыш кандидат-влак деч документ-влакым налмым чарнен.

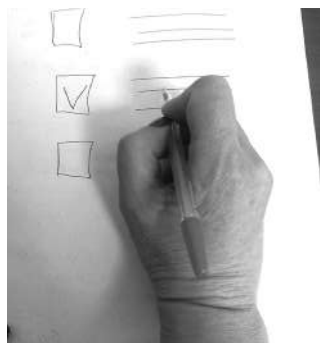
2 февральлан чылаже ныл еҥым регистрироватлыме: Леонид Слуцкий (ЛДПР), Николай Харитонов (КПРФ), Владислав Даванков (Новые люди) партий-влак деч сайлымашке лектыт, садлан нунылан подписьым погаш кўлын огыл. А Владимир Путин самовыдвиженец семын 300 тўжем утла кидпалым сдатлен.

Эше кумытын: Сергей Малинкович, БорисНадеждин, РадаРусских-погымо кидпале-влакым ЦИК-ш сдатленыт, нуным 10 кече тергат, садлан але официально кандидат огытыл.

Ирина Свиридова ден Анатолий Баташев кидпале-влакым ЦИК-ш пуэн огытыл, а Андрей Богданов ден Сергей Бабуринов кидпале-влакым сдатленыт гынат, сайлымашке шкешт огыт ушно.

Россий Президентым тений 15, 16, 17 мартыште сайлена.

Ирина СТЕПАНОВА.

Сату 19 элыш кая

26 январьыште Москошто «Россий» ончер-форумышто «Экспортный потенциал Республики Марий Эл и перспективы сотрудничества со странами Азии» «йыргешке үстел» лийын.

Мутланымашке Российысе экспортный рүдерын, Агроэкспортын специалистышт, Регионласе ялозанлык производитель ассоциацийын еҥышт да молат ушненыт.

Участник-влак «Экспорт продукции АПК» региональный проектым канашеныт. 2023 ийыште Марий Элыште парентым да пакчасаскам ончен кушташ 75 млн тенге кугыжаныш польш икымше гана пуалтын. Тудын экспортшо 54 млн долларыш шуын. Тидыже 2022 ий деч 160 процентлан шуқырак. Агропромышленный сатум 19 элыш колтена, тўн шотышто – ямде кочкыш сатум, шыл ден шөрым.

Мероприятий годым Марий Элысе специалист-влакын полшымышт дене Монголийыште пакчасаскам ончен куштымо сомылым ворандараш канашеныт. Ты шотышто Ялозанлык министерствына, МарГУ дене ойпидышым ышташ палемдыме.

Ты кечынак республикысе Правительстве Председательын алмаштышыже Д.Троицкий регионьсо АПК-се предприятийлаште специалист-влак шотышто совещанийым эртарен. Тудын мутшо почеш, туныктымо организаций ден ялозанлык производитель-влак коклаште кылым ыштыман, ялозанлык производствын ойыртемже дене кылден, тунемме планын структуржым вашталтыман, самырык специалист-влаклан льготым да сай условийым ыштыман.

РОДО-ТУКЫМ УВЕР

ВАШЛИЙМАШ

30 январьыште Коми Республикысе Келшымаш пöртыштö ты регионьсо СМИ пашаен-влак дене вашлиймаш лийын.

Тушто регионьсо национальный политике шотышто йодышым канашеныт да онай этнокультурным ышташ кўлмө нерген мутланеныт. Тыгак журналист-влак коклаште «Мы – вместе» конкурсым иктешленыт. 2023 ийыште регионьсо этнотўыра, тўрлө национальностыян калык-влак нерген верысе СМИ-лаште 13 тўжем утла материал лектын.

КУГУ ФЕСТИВАЛЬ

19-23 июньышто Татарстан Республикыште йоча фольклор фестиваль лиеш. Фестивальыште Российыште илыше тўрлө калыкын йўлаже да тўвыраж дене самырык еҥ-влак палдарат. Нуно фольклор, калык мурым мурышо да куштышо ансамбльын участникше улыт. Вич кечыште Озан олан тўрлө верыштыже флешмоб, концерт, шествий, мастер-класс да моло мероприятий лийыт. Палемдыман, икымше тыгай йоча фестиваль 2022 ийыште Чувашский Республикыште эртен.

СААМ-ВЛАКЫН КЕЧЫШТ

3 февральыште Мурманск областыште Саам-влакын тўнямбал кечыштым кажне ийын палемдат.

Мурманск областысе ял ден селалаште тўрлө ончерым, вашлиймашым ямдылат. Участник-шамычлан викториным, квестым, мастер-классым эртарат. Тений 200 наре мероприятий лийшаш. Ты кечылан пөлеклалтше тўн пайремыс Молочный тўселкысо «Гармония» тўвыра пöртыштö палемдат.

ЛУЛЕГЫШТЕ ПҮЧКЕДЕТ?

14-19 августышто Ямал-Ненец АО-со Новый Уренгой олаште «Душа Севера» тўнямбал выставке-конкурс эрта. Тушко лулегыште пүчкедыше мастар еҥ-влакым вучат. Тенийысе конкурс Новый Уренгой олан 50 ий теммыжлан пөлеклалтын. Конкурсыш ушнаш шоньшо-влак деч йодмашым 25 апрель марте вучат.

ТОШТЕМШЕ ЯЛЫН ИЛЫШЫЖЕ

22-23 февральыште Карелий Республикысе Сортавала олаште «Старая деревня» этнотўыра фестиваль лиеш. Тений тудо «Калевала» эпосын кечыжлан пөлеклалтеш.

Фестивальыш Карелийыште илыше тўрлө национальностыян еҥым вучат. Нуно посна мурызо але коллектив дене пырля выступатлыше семын ушнен кергит.

Йошкар площадьыште марла куштеныт

Советский район Ышнур школышто 11-ше классыште тунемше Виктория Кельдыбай дене кодшо ийын сентябрьште палыме лийынам. Эртыше кечылаште тудым Москошко «Движение Первых» организацийын Советский районысо чолга енге-влак радамыште ужмемлан куанышым. Тунам район гыч 23 тунемше элнан рӯдолаштыже эртаралтше мероприятийыш логалын. Тыгак ўдыр-рвезе-влак ВДНХ-ште «Россий» ончер-форумышто лийыныт.

ВДНХ-ште

В.Кельдыбай Москошко икымше гана да тыгай миссий дене мийымыжлан пугырак куанен. Тидын нерген тыгерак каласыш:

– Эн ончычак мыланна ончер мучко экскурсийым эртареныт. Ме 1-ше номеран павильонышто «Движение Первых» толкынын «Первые в России – стране возможностей» экспозицийже дене палыме лийынна. Тушто илышыште шке корнынам ойырен моштымо, тўрлў шонымаш нерген мутланенна. Вара «Регионы России» экспозиций-влакым тўткын онченна. Тушто элнан 89 кундемжын сенымашыж нерген пален налынна.

Кокымшо кечын мыланна Москон рӯдў верлаж дене палдарыше обзорный экскурсийым эртареныт. Тыгодым ме Александровский садыште, Театральный площадьыште, ГУМышто, Йошкар площадьыште, «Зарядье» паркыште лийынна.

Викториян Йошкар площадьыште кушталтымжлан йывыртышым. Мутат уке, моло тунемше-влак йыр шогалын тавалтеныт. Но тудо Советский районысо образований пўлкан пашаенже Татьяна Николаевна Акулова дене пырля эн ончыч кушташ тўнгалын – вожылде, ўрмалгыде.

Викан марий кумылан улмыжо тыгодым раш почылтеш. Ыдыр марий йылме да литератур дене олимпиадыштат шке уш-акылжым ятыр гана терген, призовой верлашкат лектын. Тыгак тудо марла мурташ кумылан.

Тунемше Марий тиште кечылан пўлекалтше «О мўкшава гай поро шочмо йылме...» лудмаш конкурсышто, Шкетан лудмашыште шке усталыкжым ончыктен. Колумб лудмаште кок ий ончыч икымше верым сулен.

ИЗИ ЯЛЫН ЫДЫРЖЎ

В.Кельдыбай Советский район Изи Ашламаш ялыште ила. Тыште 18 сурт веле уло. Легенде почеш, Изи ден Кугу Ашламаш яллесе кундемшыке Эскай ден Кельдыбай эн ончыч илаш толыныт. Варажым Эскаев ден Кельдыбаев фамилий-влак шочыныт. Но Кельдыбай фамилийым арален коденыт.

Мо онгайже: Кельдыбай шомак латин йылме гыч еш манын кусаралтеш. Вика – шуко шочшан Кельдыбай ешыште эн кугурак йоча. Кок шочшышт школышто тунемыт, икте йочасадыш коштеш, а эн изишт ик ийым веле темен. «Мўнгыштў мый авам дене пырля тўрлў тутло кочкышым ямдылаш йўратем. Кенезым гын чодырашке саскам погаш уло кумылын коштам», – манеш ўдыр.

МЕР ПАШАШТЕ

Виктория – «Ме волонтер улына» отрядын енге. Л.Н.Беляеван вуйлатыме дене йолташыж-влак дене пырля «Коча-кова-влак тўткў лийза», «Шыргыжмашым пўлеклена», «Пайдале каныш», «Поро шуматкече», «Тыланда, пагалыме да йўратыме-влак», «Ару школ кудывече», «Ару яндар пашам» акциялашке ушнен. Тўшкан пашам ыштымаш ўдырлан пугырак келша.

Шке туныктышыжо-влакым эскерен, Викторийат ты корным ойырен налаш шона. Йоча-шамычмат тўрлылан туныкташ кумылан.

Ты арнян Вика историй дене уш-акылым тергыше районысо модмаште лийын. Ончыкыжымат иктангашыже-влак дене мероприятийыш ушнаш шона. А варажым тудым кугыжаныш экзамен-влак вучат.

В.Кельдыбайын альбомжо гыч налме фото.

Уш-акылым тергеныт

27 январьште МОСИ-ште ссузлаште тунемше-влак коклаште уш-акылым пойдарыме «Золотая сова-2024» чемпионат эртаралтын. Тушто 15 команде тагасен.

Икымше верыш Оршанке посёлкысо И.К.Глушков лўмеш шуко профилян колледжын «ОМК», кокымшо верыш Йошкар-Оласе кугыжаныш да муниципальный службо колледжын «МЕГАБЕРЦЫ», кумшо верыш Йошкар-Оласе медколледжын «Скальпель» командышт лектыныт.

Сенгыше-влак Юл кундем федеральный округышто студент-влак эртаралтше регионсо йыжынгыш куснат. Тудо «Что? Где? Когда?» программе почеш эртаралтеш.

Марина БОГДАНОВА.

Фотом МОСИ-н архивше гыч налме.

Йошкар-Олаште КВН «ошкылеш»

25 январьште, Студент-влакын кечыштын, Йошкар-Олаште Сенгымашын ХХХ идалыкше лўмеш тўвыра полатыште КВН-ын студенческий фестивальже эртаралтын.

Тушто КВН-ын кубокшо верч (ссуз ден вуз-влак коклаште посна кубок) шым команде тагасен.

Тиде тагасымашыште, чынжымак, «шокшо» лийын. Икымше верыш ПГТУ-н «НВПМЧ» командыже лектын. Тыште вузын студентше ден выпускникше-влак улыт. Ты виан команде теней да 2022 ийыште Марий Элын чапшым Сочийште арален ыле.

МарГУ-н ончыкылык педагогшо-влакат ойыртемалтыныт да кокымшо верыш лектыныт. Кумшышто – Марий радиомеханический техникумын «Нефтяники» командыже. А нылымше вер ПГТУ-н «Хорошие новости» командыжлан логалын.

Тыгодымак «Эн онгай мыскара» номинаций дене МОСИ ден Столичный бизнес колледжын «Телохранитель» командышт палемдалтын. А эн сай номерлан Йошкар-Оласе аграрный колледжын агрономлан тунемше-влакын «На мосту» командыштын выступленийжым шотлымо.

Ынде кок арня гыч юниор-влакын КВН тагасымашышт лийшаш.

Фотом МарГУ-н архивше гыч налме.

МарГУ-што кызыт 223 Татьяна уло (164 студент да 59 преподаватель).

Д.Ренкинын фотожо.

Лаштыкым Эльвира ТЕРЕНТЬЕВА ямдылен.

Балыш миен

Россий студенчествоын кечынже Марий Элым Вуйлатыше Ю.Зайцев МарГУ-што тунемше студент еш-влак дене вашлийын.

Нуно Вуйлатышылан йодышым пуэденыт. Тыгодым самырык ешын илыме условияже, самырык учёный ден шымлызе-влаклан полшымо нерген проблемым тарватыме.

Варажым Ю.Зайцев МарГУ-н Ректорский балыштыже лийын. Тудо 2010 ий годсек эртаралтеш. Ты гана балыш чыла факультет гыч 150 активист ушнен.

Марий Элым Вуйлатыше студент ден Татьяна-влакым саламлен да студенческий молодёжь республикан научно-технический, усталык потенциалжым нўлталаш, у технологийым, тенденцийым да сымкытышым вианден шогаш тўнгалеш манын ойлен.

Р.Н.Петрова – тунемше-влак дене пырля.

Шочмо йылме лишыл да эн шерге...

26 январьште Марий кугыжаныш университетште Калыкле тўвыра да тўвыра кокласе коммуникаций институтышто 9-11-ше класслаште тунемше-влак марий йылме да литератур, марий кугыжаныш йылме, ИКН предметла дене олимпиаде-влакын республикысе йыжынгышт эртаралтыныт. Тушко районласе ден оласе школлаште сенгышыш лекше 119 тунемше ушнен.

ТЎРЛӨ КУНДЕМ ГЫЧ ПОГЫНЕНИТ

Тиде кече шуко тунемшылан пайрем семын лийын. Ёдыр-рвезе-влакын марий тувырым чиен толмышт поснак куандарыш. Шочмо йылмым йоратат веле огыл, марий культурымат пагалат да аклат. Ик семынже, тунемше-влак кумыл нолтшө лийыныт, вет тиде кечым пеш вученыт да тидлан шуко ямдылалтыныт. Вес семынже, чоныштышт изиш тургыжланымаш садак лийын.

МарГУ-со «П» корпусын актовый залыштыже олимпиадым торжественно почмо. Вара участник-влак ойырен налме предметышт дене тўрлө аудиторийыште заданийлам решатленыт. Тиде жапыште туныктышо-шамычлан пайдале семинар эртаралтын.

Тений олимпиадысе заданий-влак шотышто кугу вашталтышым пуртымо огыл. Тидым Марий Эл Республикысе образований да науко министрын алмаштышыже В.Г.Гаврилова пенгыдемден ойлыш. Тудын мутшо почеш, чумыр заданийым Марий туныктыш институт ямдылен, тыгак ты пашашке МарГУ-н преподавательже-влакымат ушымо.

Каласыман: 7 февральште нине предметла дене регион кокласе йыжынгыш лекше-влак тагнасаи тўналтыт. Тыгак Пошкырт, Татарстан, Свердловск кундемла гыч тунемше-шамыч ушнат.

МАРИЙ ЙЫЛМЕ МОНДАЛТЕШ?

Морко район Унчо кыдалаш школ гыч олимпиадыш

ныл тунемше толын. Тиде А.Евсюткина, О.Степанова, В.Петрова, К.Григорьева. Нуным марий йылмым да литературым, ИКН-ым туныктышо Р.Н.Петрова конден.

Римма Николаевна Унчо школышто 1986 ий годсек туныкта. Шочмо йылмым йоча-влак сайын палышт, лывыргын мутланен моштышт манын, ятыр ий тырша. Но тачысе саманыште кызытсе тукым ялыштат рушла кутыраш тырша.

– Олимпиадылан чот ямдылалтынам. Но тиде жапыште 11-ше классыште тунемше-влак руш йылме дене экзаменым кученыт. Сандене жапышт шуко каен. Нине ёдыр-влак тыршыше, сайын тунемше улыт. Теве, мутлан, 11-ше класс гыч Оля Степанова ден Виктория Петрова республикысе олимпиадыш кумшо ий коштыт.

Школышто ме марий йылмым шочмо йылме семын туныктена. Тунемаш, йылмым палаш кумылан-влак улыт. Но школышто шагал йоча марла мутлана. Шуко марий мутым рушлаш кусарен умылтарена. Таче тиде пеш

Шернур район гычат тунемше-влак олимпиадыш толыныт ыле. Теве Шернур посёлкысо Совет Ушем Герой А.М.Яналов лўмеш 1-ше №-ан школ гыч 10-шо классыште тунемше Анна Прохорова марий кугыжаныш йылме дене республикысе олимпиадыш кокымшо гана ушнен. Тений призёр лийын.

Анна – чолга ёдыр. Тудо почеламутым марла возкала, мур да кушта. А эше почеламутым сылнын лудмо тўрлө конкурсышто шуко гана ончыл верыш лектын. – Райрўдө гыч 10 менге тораште верланыше Нурсола ял гыч улам. Тушеч кечне кечын школ автобус дене тунемаш кудалыштам. Классыштем марла мутланыше уке, но мый шочмо йылмым йоратем, йылмым тыршен тунемаш.

Шернур посёлкысо 1-ше №-ан школ гыч тышке шкетын толынам. Олимпиадылан чот ямдылалтынам. Республикысе кўкшытыш логалым кугу сенгымаи семын ужам.

Олимпиадысе чыла заданийым ыштен кертынам. Тений чот неле лийын огыл, но шонач кўлеш ыле, – мане А.Прохорова.

кугу проблеме, чон коршта. Ача-ава шочмо йылмым йочан шўмышкыжө огыт шынгаре гын, ме, туныктышо-шамыч, нимом ыштен огына керт. Но умылтарымаи пашам нангаена, шочмо йылмылан кумыландена.

Марий литератур урокыштат эре ойлем: «Произведенийым лудын, марий калыкын ылышыжым, эртыме корныжым пален налыда». Тунам тунемше-влакын лудаш кумылышт лектеш. «Аксар ден Юлавий» пьесым налаш гын, тушто чыла тидым почын пуымо. Лудаш йоратыше-влак улыт.

Мо шотышто неле: школышто туныкташ келыше условий уке. Кочмыверыш йоча-влак вес зданийыш коштыт, спортзал, актовый зал уке. Икшыве-влак посна

Сенгышыш лекше тунемше-влак кундемнан чапшым регион-влак кокласе олимпиадыште аралаш тўналыт.

Ёдыр-рвезе-влакын сенгышыш лекмышт тыршен ямдылалтыштым пенгыдемда. Тышке ушнышо моло тунемшылан олимпиаде уш-акылым тергаш сайын полшен да вес ганалан эше утларак ямдылалт толаш ўшаным пурэн. Сенгыше-влакым уло кумылын саламлена!

Лаштыкым Марина БОГДАНОВА ямдылен.
Авторын да Н.Лаврентьеван фотошт.

СЕНГЫШЕ-ВЛАКЫМ ПАЛЕМДЫМЕ

Марий йылме дене. Курыкмари район Микрәк кыдалаш школ гыч К.Лукианова (11-ше класс), Советский район Кельмаксола кыдалаш школ гыч Д.Загайнова (10-шо класс), Курыкмари район Пистерлә тўн школ гыч В.Кузьмина (9-ше класс).

Марий кугыжаныш йылме дене. Кужэгер район Йўледўр кыдалаш школ гыч К.Шапкина (11-ше класс), У Торъял кыдалаш школ гыч А.Королёва (10-шо класс), Кужэгер район Руш Шой кыдалаш школ гыч А.Сорокина (9-ше класс).

ИКН дене. Йошкар-Оласе Т.И.Александрова лўмеш 11-ше №-ан лицей гыч Б.Медведев (11-ше класс), шуко профилян лицей-интернат гыч С.Решоткин (10-шо класс) ден А.Курочкина (9-ше класс).

Марий литератур дене. Шернур район Мариосола кыдалаш школ гыч Д.Ешеева, У Торъял район Д.И.Онар лўмеш Токтарсола тўн школ гыч М.Богданова (9-ше класс).

Телымсе ШКОЛ ПОЧЫЛТЫН

Кодшо арня Волжский районьшто «Кленовая гора» санаторийыште самырык туныктышо ден наставник-влакын телымсе школышт почылтын.

Тушко Марий Эл, Чуваший, Татарстан республикла, Пенза область гыч 300 специалист ушнен. Нуным Марий Элысе образований да науко министр Л.Ревуцкая шокшын саламлен да школын кўлешлыкшым умылтарен. Школ – икте-весе деч опытым налаш сай площадке.

Пайдале вашлиймаш

Марий Элысе школлаште тунемше-влак патриотизм шўлышан мероприятий-влакым эртарат. Тиде паша «Образований» нацпроектын «Патриотическое воспитание граждан Российской Федерации» федеральный проектше почеш ылышыш шынгаралтеш.

Тений январьыште Йошкар-Оласе 15-ше №-ан школышто 8 «А» классыште тунемше кадет-влак военнослужащий Е.Ю.Шевелёв дене вашлийын мутланеныт. Тудо стратегический назначения ракетный войскал специалистше.

Е.Ю.Шевелёв ракетный войскаште службым кузе эртыме, чын пўртенлан могай лияш кўлмө нерген каласкален. Кадет-влак тыгак Российысе военный вузлашке тунемаш пурым ойбыртем нерген пален налыныт.

Тунемше-влак видеороликым онченыт, ракетный войскал пашаж дене палыме лийыныт.

Марий Элысе Образований да науко министрствын сайтше гыч налме фото-влак.

Каваште эре ала-мо чонгештылеш...

Тыге палемда Йошкар-Олаште шочын-кушшо, кызыт СВО-што элна верч шогышо офицер Вадим (фамилийжым лүдыкшыдымылык амаллан көра огына ончыкто). Тудо военный лияш изинек шонен, вет тудын кугезе кочаже, кочаже, ачаже военный улыт, Александр шольжыжат тиде корнымак ойырен налын.

ТҮНЖӨ – ИЛЫШЕ КОД

– Ачам мыланем эре пример лийын, тудо Марий Элыште ракетный войскаште служитла. Садлан мыланем из-изм годсек формо келшен, йочам годсек пален кушкынам: военный лиям. Шольымат офицер, Россий ден Казахстан чек воктене верланыше Степной олаште ракетный войскаште служитла.

Ача-авам СВО-ш кайышашем паленыт. Авам тургыжланен, ачамат ойгырен, но пешыже ончыктен озыл. Шольым тунам Балашиха оласе РВСН (Стратегический назначения ракетный войска) академийыште тунемеш ыле. Мый нунылан службышто мо-кузе лийме нерген чылажым ом каласкале, мом палышаш улыт, тудым гына ойлем. Мый денем чыла сай, ида ойгыро, манам. Ачам дене чүкыдын йынгырген кутырена, тудо кангаш, поро мут дене кумылым нөлта. Түнжө – ылыше код, манеш, – каласкала Вадим.

АЛА МЕМНАН, АЛА УКЕ

2022 ий годсек Вадим СВО кайыме чыла гаяк регионшто лийын шуктен: ончыч Херсоныш логалын, вара Красный Лиман олаш колтеныт, тугеш – Угледар, Соледар, Бахмут, Авдеевка олаш, Клевеевка селаш.

– СВО-што лийме жапыште палынак вашталтынам манын ом керт. Но көргө вий ешаралтын, чыла шотыштат пенгыдемнам. Военный операцийште элнан интересым аралыме опытем тылеч ончычат лийын: военный вузым тунем пытарымеке, Кавказыш контртеррористический операцийш колтеныт ыле. Шуктышаш задаче-влак пешыже озыт ойыртемалт. СВО-што диверсий паша-влакым ыште-на манын палемден кертат,

Вадим (покшелне) – «Сердце матери» офисыште вашлиймаш годым.

Школ деч вара рвезе Россий ФСИН-ын Владимир оласе вузышкыжо тунемаш кайынеже улмаш, но тунемаш пурен кертын озыл. Ик ий ямдылатмеке, 2011 ийыште Саратов оласе элгөргө войска (2016 ийыште ты войскам РФ нацгвардийын войскаже манын лүмденит) военный институтышкыжо тунемаш пурен. 2016 ийыште распределений почеш Пенза воктенысе Заречный олаш служитлаш колтеныт. Тушто спецгрозум, ядерный оружий ден топливным оролен. Вара Вадимым Угарман область Саров олаш кусарынат, тушто тудо роты комендант лийын. Икмынар жап гыч офицер СОБР-ыш службым эрташ кусаралтнеже улмаш, но тунам тазалык шотышто нельлык лектын, эмлалташ жап кўлын. Росгвардий дене контракт мучашлалтмеке, 2022 ийыште Вадим Марий Элыш толын, июлышто тудым СВО-ш колтеныт.

утыжым каласаш ок лий. Мый денем пырля контракт почеш служитлыше-влак шукын Свердловск область гыч улыт. Ик ият пеле жапыште нунын вашталтмыш палынак шижалтеш. Нуно ответственныйрак, серьёзныйрак лийыныт, – манеш офицер.

Вадимын ойлымыж почеш, тусо ең-влак кокла гыч южыжо Россий верч улыт, весышт – мөнгешла. Кумшышт тыгелат-тугелат сайын койыт, нунак лүдыкшым конден кертыт: таче тылат шыргыжыт, а эрла координатым тушманлан каласат. Тыгайже илалше, шонгыен-влак коклаште утларак улыт.

– А каваште ала-мо эре чонгештылеш, шкенанат, тушмананат. Граждан-

ский квадрокоптер, дрон але беспилотник-влак. Нуно шкенан але тушманын улыт – радиостанций дене гына палаш лиеш, – манеш пөръен.

ВУЧЫМО ОТПУСК

Шукерте озыл Вадим отпускыш мөнгыжө толын каен. Корныге кок арня жап пуалтын. Толмыж нерген ача-аважым ончылгоч шижтарен. Нунышт, пораным ончыде, эргыштым Озан олаш налаш миеныт.

– Вадим военный лиеш манын, пелашем дене коктын эргынан изиж годымак паленна. Тудо йочаж годым мўшкырым кадырта, кидышым шенгек ышта да командир гай коштеш ыле. «Кушкын шуамат, ачам гай генерал ли-

Поро пашан вийже кугу

«Сердце матери» волонтер толкын СВО участник-влаклан польшым чумырымо пашам чарныде шукта.

Молгунамсе семьянак Йошкар-Оласе Эшкинин урем, 106 адрес дене верланыше офисыш поро кумылан ең-шамыч шокшо вургемым, окопысо сортам, эмым, коштымо пакчасаскам да моло күлешан арверым кондат.

Окса дене полшаш шонеда гын, 2202 2036 1365 5283 номеран каргыш (волонтер Светлана Николаевна Корчагинан Сбербанк каргыш) «благотворительность» манын палемден колташ лиеш.

Тыге погымо окса дене шукерте озыл, январь кыдалне, тушман дронын сигналжым пытарыше аппаратым налыныт да СВО кайыме верыш ик марий подразделенийыш колтеныт.

лектын. Но ачам, изам дече йынгырген кутырымеке, шономаш вашталтын. Изам дене кугешнем, тудо мыланем эре пример лийын да ончыкыжымат лиеш, – каласкала Вадимын Александр шольжо.

Мо тыгай Шочмо эл манын йодмылан Вадим тыгерак вазештыш: «Эн ончыч – тушто ылыше ең-влак, вара гына мланде да тулеч молат».

Контрактым подписатлен, СВО-ш кайымыжлан ик ият пеле эртен, эше тынарако дын. Вадимын палдарымыж почеш, ончыкыжым кузе лиеш, эше пале озыл, военный операций пытымекат, ала кызыт служитлыме подразделенийышкак кодаеш.

ЧОНЫМ БЫРЫКТЫШЕ

Пөръен эше ешым чумырен шуктен озыл. Но чонжым ик ең нерген волгыдо шономаш поснак ырыкта. Ирина – Ростов-на-Дону ола гыч. Тудо волонтер, шке кундемшытыже медикамент-влакым ямдылат да СВО кайыме верыш нангаят. Медикаментым кондымо годымак Вадим ұдырым икымше гана вашлийын, вара – вес гана. Умаште августышто нуно палыме лийыныт. Вашлийыныт лач тыгай тат годым гына: Иринамыт медикаментым намят, а Вадим да пырля служитлыше-влак налаш мият.

Отпускыш толмыж годым офицер кок кечылан Ростов-на-Дону олаште кучалтын. Лач тунам ұдыр дене вашлийын кутыраш, икте-весе нерген утларак пален налаш йөн лектын. Ушанена, ты историйын мучашыже пиалан лиеш.

Ирина
АЛЕКСАНДРОВА.
Авторын фотожо-влак.

Шарнаш күлмө пайремыште

Марий Эл гыч СВО-н ветеранже-влак Игорь Иванов ден Евгений Азовцев Угарман кундемысе Шатки посёлкышто Ленинградым фашист-влак деч тўрыснеч утарыме кечылан пөлеклалтше мероприятийыште лийыныт.

1942 ийыште ты посёлкыш Ленинград гыч йочапөргыштө кушшо икшыве-влакым эвакуироватленыт. Нунын коклаште Таня Савичева лийын. Тудын вўдымө дневникышым Нюрнбергысе трибуналыште нацизмын шуктымо осал пашаже-влакым титаклыме годым тўн документ семын онченит.

Кызыт Шатки посёлкышто Таян шўгарже, мемориал комплекс да тудын лўмжым нумалше тоштер верланеныт. Игорь ден Евгений нине верлам ончал савырненыт. Тыгак СВО тоштерын ик вер гыч весыш куснышо экспозицийже дене палыме лийыныт. СВО участник-влак спортын паралимпийский

видше-влак дене показательный выступленийым онченит. И.Иванов регион-влак коклаше патриотический мурос фестивалыште сенгыше да лауреат-влак дене пырля «Кубок Защитников Отечества» гала-концертыш ушнен. Тушто тудо шке возымо кок мурыжым мурен.

Елена ГОДУНОВА.

ШКЕНАН-ВЛАК ДЕК УШНО!
РФ ВС-ыште КОНТРАКТ ПОЧЕШ СЛУЖИТЛЫМАШ

250 000 Марий Эл деч | 195 000 Оборона министерстве деч

445 000 тенге

Ик гана пуалтше выплата
204 000 тенге да тылеч шукарак
Тылзе еда тўлалтше выплата

Регистрация вер шот дене военный комиссариатыш йодын мий але телефон дене йынгырте

8(836) 272-21-99
8(993) 389-68-30

18+

Нине да моло йодышлан вашмутым Россий МВД-н Йошкар Оласе управленийжын отделенийжым (увер деч посна йомшо-шамычым кычалме шотышто) вуйлатыше А.Г.БАЕВ пуа.

– Артём Геннадьевич, 2023 ийыште отделенийышкыда айдеме йоммо нерген мыняр увер пурен?

– Умаште 266 тыгай йодмашым регистрироватлыме. Ятыр годым айдемым ик сутка жапыште кычал муына, тыгай случайым огына палемде. Такшым 266 йодмаш кокла гыч кажныж шотышто ең-влакым кычал муына. Чаманен каласыман, йүштö игечылан көра икмыняр йомшо ең кылмен коллен.

– Лишыл ең але родотукым кокла гыч иктаж-кө йомын гын, полицийыш кунам увертарыман?

– Тыште кажне случайым посна ончыман. Мутлан, айдеме кочывудым ок йу, тамакым ок шупш, шотан, мөнгысö тагычке дене шүкым кудалташ лектын да йомын гын, тыгай годым жапым шуйкалыман огыл, вигак полицийыш йынгыртыман. Ала тудо автомашина йымак логалын, ала вуйушым йомдарен да молат лийын кертеш. Южгунам айдеме шүкым кудалташ лектеш, палымыжым вашлиеш да икмыняр кечылан йомеш, мутат уке, кочывуд деч посна огыт серлаге. Тыгай ондакат лийын гын, ешыжлан эн ончыч палымыже-влак деке йынгыртен йодман, рашемдыман.

– Отделенийышкыда айдеме йоммо нерген йодмашым возеныт. Тудым кычалме паша кушеч тунгалеш?

– Йодмашым возышо енын каласкалымыж гыч эн ончыч бланкыш возена. Тушто йомшо енын кап күкштышым, нелытшым, чурыйвылыш сынжым, шинча тусшым да тудым пален налаш полшышо моло палым ончыктена. Тыгак кунам, кушто да кузе йомын, рашемдена: Москош пашам ышташ кудалын, колым кучаш але

Айдеме йомын: мом ыштыман?

«Лектын каен да пörтылын огыл», «Йынгыртымемлан ок вашеште», «мөнгö гыч куржын»... Тыгай да айдеме йоммо нерген моло увертарымаш-влак чүчкыдын шинчалан пернат, поснак – соцсетьлаште. Йомыт илалше ең-влак, подростко ден йоча-шамычат. Могай амаллан көра тыге лиеш? Йомшо ең-влакым кузе кычалыт? Лишыл ең йомын гын, мом ыштыман?

чодыраш понгтым погаш каен – могай направлений дене пашам тунгалшашым мыланна палаш күлеш. Вес регионьш пашам ышташ кудалын гын, тусо коллеге-влак дене кылым ыштена. Тыгат чүчкыдын лиеда: вате-марий вурседылыт, да пörьен вахтыш пашаш лектын кудалеш, йынгыртымылан ок вашеште.

– Амалым рашемдаш гын, ең-влак шукыж годым молан йомыт?

– Шукыж годым тиде кочывудым йүмö дене кылдалтын. Криминальный сынан случай-влак шуэн вашлиялтыт, тыгайже умаште йörшеш лийын огыл, 2022 ийыште ик случайым регистрироватлыме.

– Йоча-шамычым кычалаш чүчкыдын логалеш?

– Ача-ава да икшыве коклаште умылдымаш лекмеке (школышто «кокытаным» налын, мөнгыштыжö

Тений 24 январьлан Россий МВД-н Йошкар-Оласе управленийышкыже айдеме йоммо нерген 22 увер пурен. Чылаштым мумо.

телефоным поген налыныт да огыт пу), йоча чүчкыдын мөнгö гыч лектын кая. Ача-ава кас марте тудым вучат да пелйүд лишан гына полицийыш йынгыртат. 10-11 шагат кастане тудо йолташыж дене малаш кодын але иктаж подъездыште йүдым эртарен. Тыгай годым түрлö мессенджерысе чатлаште увертарена, класс вуйлатышыж дек йынгыртена.

Икшыве изирак да икымше гана йомын гын, түшка сборым увертарена. Умаште теве ик случай ыле. Йоча кастане модаш лектын да мөнгыжö пörтылын огыл. Ача-аваже полицийыш йынгыртеныт. Ме эр марте тудым кычалын-

на. А тудо пошкудо подъездыште ылыше палыме йочан (аваже пашаште йүд сменныште лийын) мөнгыштыжö мален. Эрдене кынелын да мөнгыжö толын.

– Кычалме годым волонтер-влакат полшат?

– «Лиза Алерт» кычалмемутарыме отряд дене кылна пенгыде. Нуно ятыр еным кычалме пашаш ушат, поснак – йоча йоммо годым. Икшыве йоммо нерген увер отделенийышкына пурен гын, ме вигак ты отрядыш йынгыртена. Мемнан бланкыш возымо, мо күлешым рашемдыме жаплан нуно йомшым кычалаш пижыт.

– Идалыкын түрлö пагытшым шотыш налаш гын, ең-влак утларакшым кунам йомыт?

– Шошым да шыжым вуйуш пудыраныме дене орланыше-влакын черышт утыр вянгеш. Тыгай годым нуно мөнгö гыч лектын каят. Умаште майыште удырамаш йомын ыле. Икмыняр кече гыч тудым Татарстан Республикыште муыныт, эмлымверыш веранденыт, тушечын удырамашым мөнгыжö конденыт. Икмыняр жап гыч тудо адак лектын каен. Пытартыш уверлан келшышын, удырамашым Йошкар-Ола воктене ужыныт. А октябрьыште тудын лулегыжым чодыраште муыныт.

– Службо годым вашлийтше иктаж случай ала поснак шарналт кодын?

– Тыгайже моткоч шуко. Илалшырак пörьен, мутлан, ик удырамаш да тудын эргыж дене пырля илен. Ик кечын эрге лийшыж дене пашаш каяш пырля лектыныт. Самырык пörьен кевытыш тамаклан пурен лекташ тарванен да вучалташ йодын. Вич минут гыч пörтылмекше, саде илалше пörьенгым верештын огыл. Полиций тудым кум кече кычалын, айдемым пуштмо шотышто уголовный пашамат тарваташ шонымо. А пörьен Марий Эл да Киров кундем чек воктене ик ялыште вес удырамаш дене илен улмаш. Мо онгайже, саде пörьен Йошкар-Олаште пырля ылыме удырамашлан йоммо кечын эрлашыжым йынгыртен да мыйым шолыштыныт, күкшö савар коклаште виеш кучат маньын ойлен. Тудо районысо коллегына-влак полшымо дене мо кузе лиймым рашемденна.

«Айдемын лишыл еңже але родыжо йомын гын, жапым шуйкалыман огыл, полицийыш миен, йодмашым возыман. Тудын ойыртегалтше палыже, чиёмже нерген палдарыман. Түнжö – нимомшылтыман огыл, ешыште вурседылмаш, умылдымаш лийын гын, вигак каласыман», – ойлыш пытартышлан Артём Геннадьевич.

Фотом freepik.com сайт гыч налме.

Марий Элысе наркополицейский-влак самырык-шамыч коклаште наркоманий профилактике пашаште у йöным кучылтыт.

Наркоманий ваштареш у йөн

Акций ты арнян тунгалын, тудо республикысе кыдалаш профессиональный шинчымашым пуышо тонежлаште эртаралтеш. Студент-влаклар наркотикын тазалыклан энгекым кондымыж нерген ынде Республикысе наркологический диспансерыште каласкалат. Тыгай психологический приём наркоманий

проблеме дене эшеат кумдан палдарышаш.

Ссузын администрацийже «лүдыкшö группо» катэгорийыш пурышо студент-влакым ойырен налшаш, а наркоманий ваштареш шогымо йодыш дене тыршыше специалист-влак ончылогоч ямдылыме график почеш нунын дене умылтарымаш пашам эртарат.

Медпашаен-шамыч аяран веществен тазалыклан энгекым кондымыж нерген каласкалат гын, полиций пашаен-влак наркотик дене танлалтмын юридический могырым нелылыкым конден кертмыж дене палдарат.

Наркодиспансерын архивше гыч налме фото.

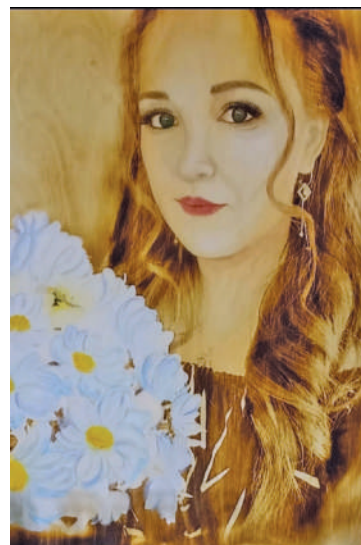
Онаште портретым «когартен шочыкта»

Кеч-могай кидпаша – тиде онай да шкешотан сомыл, тудын дене шинчылтме годым чон кана, кумыл нөлталтеш. Морко районусо Усурт Варангыж ялыште шочын-кушшо Елена Актуганова изиж годсек пүртүсым сүретлаш йөрата, тыгак онаште портрет-влакым когартен луктеш.

Елена Нуж-Ключ школым шөртнө медаль дене тунем пытарен. Вара ПГТУ-што управлений да право факультетыште качестве виктем направлений дене кұшыл шинчымашым налын. Кызыт Йошкар-Оласе шанче-производственный фирмыште качеством тергыме пөлкаште пашам ышта.

ЧИЯЛТЫМЕ МОТОРРАК

– Кокымшо курсышто тунем годым тўшкагудышто занятий деч вара чўчкыдын сүретленам. Тунамак онаш портретым когартен лукташ кумылем шочын. Тиде сомыл дене школ годымак шымше классыште технологий урокышто палыме лийна. Эн ончыч сүретым фанерыш копировальный кагаз дене кусарем да карандаш дене тёрлем. Вара тулиол дене когартем. Моторрак, тўрлө тўсан лийже манын, акрил чия дене ўмбадын чиялтем. Такшым йўлатен ыштыме деч вара огыт чиялте, а мыланем чиялтыме утларак келша. Тиддене моло выжигательше-шамыч деч ойыртемалтам манын кертам. А ямде портретым рамкыш верандем. Кажне пашамлан ятыр жапым ойырем, сай качеством лийже манын тыршем, – оила Елена.

ЕН-ВЛАКЫН ЙОДМЫШТ ПОЧЕШ

Кидмастар ончыч кумыл йодмо почеш сүретлен, йол-

ташыже-влаклан портретым ыштен, вара вес ен-влакат йодаш тўнгалыныт. Тыге ик-

мыняр жап гыч ты сомыллан изирак парыш толын.

– Кызыт заказ улмо годым

паша деч вара шинчылтам. Тулишолым шекланыме годым йырем мо ышталтым мон-

дем. Пашам ен-влакын кумылыштым нөлташ полша гын, чонемлан сайын чучеш, утыр тыршыме шуэи. Мыйын шоньмаште, онаште шке портретым ужаи пеш куанле, тыгай пөлек ўмырешлан аралалт кодем, – палемда ўдыр.

ПАШАН НЕЛЫЛЫКШЕ

– Онаште портрет-влакым когартен лукмо годым фото дене икгайрак лийже манын чот тыршыман. Тиде паша тўткышым да чаткалыкым йодеш. Такше мый профессионально сүретлаш ни гуштат тунемын омыл, чыла шке гыч, кидем кузе кая, могай чиям налеш, туге чиялтем.

А4 форматан ик сүретым когартен лукташ кум-ныл шагат шинчыман. Ты сомылым ыштыме годым шикши лектеш, садлан тазалыклан сайжак огыл. Марием выжигательше станокым налын пуэн. Ынде пашам ятырлан куштылемын. Эн ончыч фотографийым кўлеш семын редактироватлем, вара программе дене станок пашам ышташ тўнгалеш. Кум шагат жапыште чыла шукташ лиеш. Но ты станокын акшым пёртылташ эше шуко тыршашем логалеш. Кызыт мыйын пашамын акше нылуўдө гыч ныл тўжем тенге марте шуэи, – оила кидмастар.

«Эн йөратыме пашада уло мо?» йодышлан Елена тыге вашештыш:

– Эн йөратыме пашам – марием ден когынын мужыранге кечынам ончыктым сүрет. Тудым эн ныжыл, эн шыма кумыл дене кум шагат жапыште пу онаште когартен луктынам, ик шагат чиялтенам.

Е.Актуганова йодшо-влакым тўрлө онай паша дене ўмбакыжат куандараш шона. Тудо ты сомыллан тунемаш кумылан-шамычлан нимо деч лўдаш огыл, шке пашам мучаш марте шукташ, эре у да онай сомыллан тунемаш тылана.

Еш альбом гыч налме фото-влак.

ЫШТЕН ОНЧЫЗА

Кажне озавате, очыни, кочкаш ямдылыме годым консервым кунам-гынат кучылтеш, а атыже шўк контейнерыш кая. Луктын ида кудалте, тудденат онай арверым ышташ лиеш.

Лаштыкым Дарья БЫКОВА ямдылен.

Онай кашпо

КўЛЫТ: лапка консерве банке, пу прищепке, чия баллон да шем маркер.

Прищепке-влакым шем маркер, а консерве банкым баллонысо чия дене чиялтыза да кошкыш кодыза. Вара прищепке-влакым консерве банкыш пижыктылза.

Ямде атым пеледышым кушташ кашпо але светильник олмеш кучылташ лиеш.

Кормушко

КўЛЫТ: кузурак консерве банке, шпагат, клей-пистолет.

Консерве банкыш шпагат кандырам клей-пистолет дене клеитлен пўтырыза. Пушенте укшыш сакаш лийже манын, кандырам онго семын кодыза. Консерве банке петыртышын пел ужашыжым көргышкыла кадыртыза да тушко кайыкклан кочкышым пыштыза.

«Мардеж муро»

КўЛЫТ: тўрлө кугытан консерве банке, шпагат.

Кажне консерве банкым тўрлө тўс дене чиялтыза. Кажныштыже рожым шўтыза, ўмбала верандыза да, лектын ынже воч манын, кандырам пышкемден шындыза. А йымалныже онгым пижыктыза.

ШОТЫШ НАЛЗА

Онго лектын кая гын...

Йөратыме спицыда тоштемьин? Заглушко лектын возын, тушечын онго-влак лектын каят? Такшым у спицым веле налеш. Но весылан ынеда вашталте гын, заглушко олмеш кленча пробкым кучылташ лиеш. Пидым чарнымекат, спице мучашыш тудым пижыкташ лиеш.

Шўртыда ошалге тўсан гын, шемалге тўсан спице дене пидаш сайрак. Тыге онго-влак сайынрак койыт.

Москошто «Тумывий» куандара

Моско олаште марий калыкын тўвыражым, йўлажым, койыш-шоктышыжым куштымаш-влак гоч ончыктышо «Тумывий» ансамбль 2023 ий шошым чумырген. Тудын участникше-влак Москошто да областьыште илыше чолга марий-шамыч улыт. Тушто 26 ег кушта. Ансамблым Россиясе да регион-влак кокласе хореографий конкурслаште лауреат лўмым сулышо хореограф Элина Кольцова вуйлата.

ШОНЫМАШ ШУКТАЛТЫН

– Москошто лу утла ий илем. Марий ансамблым чумырымо нерген шукертак шоненам. Тидыже ик эн кугу шонымашем лийын манын кертам. Шочмо кундем деч торащите илем, воктенем марла кутырышо, марий мурым да куштымашым аклыше ег-влакым ужем шуын. Тыге 2023 ийыште ансамблым чумыраш да нуным дене паша ышташ йон лектын, – мутланымашым тўнгале самырык хореограф.

Ансамбльыште олык-, кырык-, эрвелмарий-влак улыт. Нуным тўн шонымашышт – марий куштымашым тунемаш, тудым элыштына илыше моло калык ончылно ончыкташ да тидын дене тўвыранам вианден колташ полшаш. Кызыт ансамблын репертуарыштыже икмыняр калык куштымаш уло. Ончыкыжым тудым кумдангыме шотышто участник-влак кўлынак тыршат.

Нуно тыгак тўрлө конкурсышто мастарлыкштым ончыктат. Теве 2023 ий 25 ноябрьыште «Тумывий» ансамбль Москош-

то эртаралтше «Сударушка» конкурс-фестивальыште мастарлыкшым терген да икымше верым налын. Тушто Москошто илыше тўрлө усталык коллектив таңасен. Сенгымыштлан ансамблым конкурсын кокымшо йыжыгышкыже Санкт-Петербург олаш ўжыктеныт. Тушто элнан тўрлө регионжо гыч конкурсын лауреатше-влак таңгасаш тўнгалыт. Конкурс тений 10 мартыште лиеш.

– «Сударушка» конкурсышто сенгымылан моткоч йы-выртенна. Вет тиде мемнан усталык корныштына икымше кугу сенгымаш. Таңгасымашын кокымшо йыжыгышкыже каяш участник-влак дене билетымат ончылгоч налынна. Садлан, тушто шкенам сайын ончыкташ манын, кыртмен тыршена, – мане Элина Игоревна.

Тудын палдарымыж почеш, конкурсын икымше йыжыгжым иктешлымек, сенгыше-шамычым чумырен, «йыргешке ўстелым» эртареныт. Тушто жюри егже-влак участник-шамычын номерыштым лончыле-

ныт. Нуно куштымашын кудо элементшын сай улмо, кудыжым вашталташ кўлмө нерген ойленыт. Марий ансамблын шындыме куштымашыже шотышто шке ормашышт нерген веле ойленыт. Вет ансамбльыште илалше-влак куштат, а марий куштымашыште ятыр неле элемент уло, кудыжым профессионал куштызыланат почын пуаш неле. Мутлан, дробымак налаш. Кажне йолйўк йонгыдын да икшырымын шоктышаш.

ТУМЫН ВИЙЖЫМ ШОТЫШ НАЛЫН

Ансамблын лўмжө шкешотан да ойыртегалтын йонгалтеш. Тидын шотышто Элина тыгерак умылтарыш:

– Кунам ансамблым чумыренна, тудлан ойыртегалтше лўмым пуаш шоненна. Тидлан участник-влак коклаште шкешотан йодыштымашым эртаренна. Ансамбльыште Москошто да областьыште илыше ег-влак улыт. Репетицийи толаш кажныже жапым ойыраш тырша. Моско – кугу ола, корнылан шагал осыл жапым йодеш. Туге гынат марий куштымашым

да тўвырам йўратымаш мемнам ок чактаре.

Участник-влак дене пырля ансамбльлан «Тумывий» лўмым ойыренна. «Тумо» руш йылмышке дуб манын кусаралтеш, «вий» – сила. Тыге «Тумывий» тумо гай виан улмым ончыкта. Тыгак ты пушенге марий-влакын ик эн инуй пушенгыштан шотлалтеш. Марий-влак тудын воктене Ош Поро Кугу Юмылан кумалыныт. Тудын воктене пелештыме мутым Юмо вашкерак колын, маныт. А лышташ-влакын таза лиймаште да илышыште шке верым муаш полишмаште кугу полишым ыштымышт нерген палемденит.

«Тумывий» ансамблын участникше-влак ик ешыш савырненыт, манаш лиеш. Тыште поро кумыл, икте-весе-сым пагалымаш, тўнжө, марий шўлыш озаланат. Тидыже шочмо кундем деч торащите илыше марий-влакын, очыни, поснак шерге.

РЕПЕТИЦИЙЫМ ЧОН ВУРГЫЖ ВУЧАТ

– Кажне репетицияна «шокшын» эрта, – умбакыже мутланымашым шуйыш хореограф. – Участник-влак

кўлынак тыршат, тидыжым мый сайынак шижам да ужам. Ятыр егже тылеч ончык кугу сценыште ик ганат выступатлен осыл. Туге гынат тунемаш кумылан улмышт куандара. Ончыкыжым, тўрлө куштымашым шындаш шонена. Кызыт, мутлан, эрвелмарий-влакын куштымашыштым тунемына. Мемнан дене тўрлө ийготан ўдыр-рвезе-влак улыт. Хореограф семын мый уто нелылыкым ом шиж. Ансамблым чумырымо годым капкылым чын кучымо, кидым моторын лывыртылме, тывырдыкым тавыме шотышто нелылык вавилялтеш ыле. Жап эртыме семын тидым сайынак ышташ тунемым шуынна.

Москосо марий-шамычын «Тумывий» ансамбльышт кўчык жапыште эл кўкшытышто йонгалтын, тидыже кумылым нўлта! Ончыкыжым нуным Марий кундемысе сценыштат вучена. Тугеже Санкт-Петербург деч вара сапым Марий Элышкыла виктарыза!

Ансамблын альбомжо гыч налме фото.

Руш калыкын илыш радамже

Йошкар-Оласе национальный художественный галерейыште «Праздники по-русски» ончерым ик тылзыште кок тўжем утла ег ончен.

Ончерлан кельштарыме экспозиций дене экскурсийым группалан да ик егланат посна эртарат. У ий каникул годым ончышо-влак поснак ятыр лийыныт. Марий Элысе изосымыктыш тоштеры вуйлатышыже Е.Бурнашев палемдымыж почеш, галерейын пашаенже-влак январьыш-

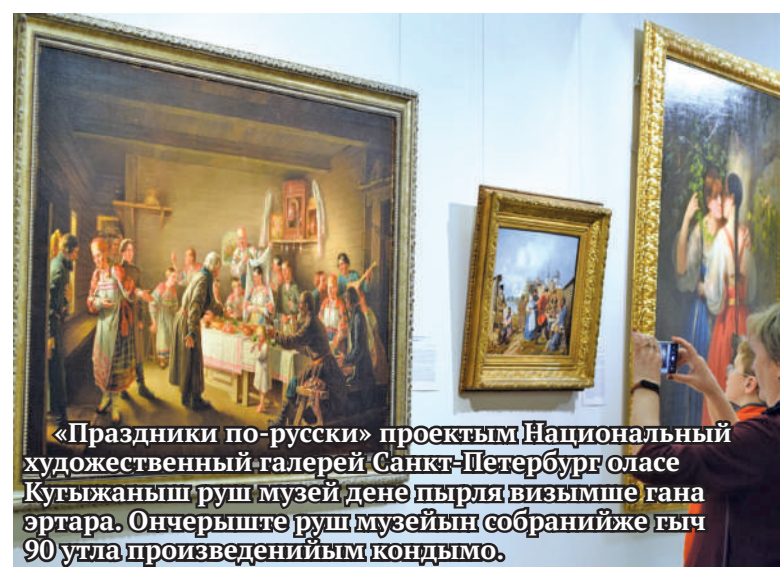
те 28 экскурсийым эртареныт. Тушко 810 ег ушнен. Тылеч посна школышто тунемше икшыве-влаклан музейно-просветительский программе-влакым лўмын кельштарыме. Тудым ямдылыме годым тунемшын ийготшым, могай классыш-

те шинчымашым погымыжым шотыш налме.

Ты ончер 14 апрель марте шуйна. Тудым «Тўвыра» нацпроект почеш илышыш шындырыме.

Национальный галерейын сайтше гыч налме фото.

Лаштыкым Елена ГОДУНОВА ямдылен.

«Праздники по-русски» проектым Национальный художественный галерей Санкт-Петербург оласе Кутыжаныш руш музей дене пырля визымыш гана эртарат. Ончерыште руш музейын собранийже гыч 90 утла произведенийым кондымо.

Ты мероприятийым Янаул районысо «Самырык» мер организаций эртар. Лачак тудо Пошкырт Республикым Вуйлатышын грантшым сенген налын.

Тиде организацийым 2021 ийыште регистрироватлыме. Тудым чолга марий удрамаш, кок шочшан ава Елена Гильмитдинова вуйлата. Таче ме тендам туддене палымым ыштена.

МЕР ПАШАШ УШНЕН

Елена Максимовна Пүрö кугыжаныш социально-педагогический академиям тунем пытарен да Тумна селасе школыш англичан йылмым тунукташ толын. Тунам ушыштыжо мер пашам шуктымо нерген шонымаш лийынжат кертын огыл. Кызыт тидым «Пүрымаш тыге савыралын» манеш.

2010 ийыште Янаул районысо марий муро конкурсышко ушнен. Награде семын Еленам Марий Элыш Марий самырык тукум слётшыко колтеныт. Лачак тыште удрыш шочмо калыкше верч кугешныме шижмаш почылтын, кеч тунам марла чаткан мутланенат, возенат моштен огыл, вет школышто марий йылмым тунемын огыл, лач ача-ава да олаште тунеммыж годым йолташыже-влак дене кутырен. А слёт Еленам ончыко шукалын. Тидым нерген тудо тыгерак каласкалыш:

– Марий самырык тукумын слётшо молодёжым чолга, усталык шүлышан лияш тунукта да, цельым шынден, тушко шуаш үжеш. Вара вес тыгак мероприятий 2016 ийыште лие. Тунам мый Мер Канашын енге Александр Яковлевич Гайсинын командшыкыже пурталтым. Мыланем Янаул районысо «Эрвел марий» национально-культурный автономийыште марий молодёжь дене пашам ыштыше секторым вуйлаташ ушанышт. Ме пырля түрлө мероприятийым марла эртараш тўнгална. Марий калыкын патриотшо Александр Гайсинын полшымыж дене мый лидер коклаш логалым.

Тыгодым авам Светлана Аркадиевна ден ачам Максим Петровичланат эртеренам. Авам 2018 ий марте Валери-

Чолга енгын пашажат шуко

10 февральыште Пошкырт кундем Янаул район Тумна тўвыра пёртышто «Марий еш» конкурс эртаралтеш. Тушто ты районысо Рабак, Атлегач, Тумна, У Орья ял-влак да Янаул ола гыч куд еш тангаса. Нуно шке ешышт дене палдарат, тыгак мастарлык ден усталыкыштым, марий калык нерген палымыштым, кочкышым ыштен моштымыштым, яра жапыште түрлө сомылым шуктымыштым да марий вургем дене дефилем ончыктышаш улыт.

Гильмитдиновмыт еш.

ан Васильев лўмеш тоштер-пёртым вуйлатен. Суленалме канышыш кайымеке-же, мый тушто совмести-тель семын пашам ышташ тўнгалым.

Каласыман: тиде тоштер дене мемнан еш чотак кылдалтын. Кочам Аркадий Апиевич тудым чонгымо годым про-раб семын пашам вуйлатен шоген. Вара авам 15 ий вуйла-тышылан тыршен. Ынде мый тушто шке порысем шуктем.

Тыгодым илыш корныштем эше ик событий нерген каласыде ом керт: 2017 ий сентябрьыште Икымше телеканал дене «Поле чудес» капитал-шоушто участвоватленам. Кызытат тушто лиймемлан ушанымылат ок чуч.

2018 ийыште эше ик гана Марий самырык тукум слёттын участникше лияш пинал шыргыжалын. Лачак тунам проект-влакым ямдылаш тунуктышт. Тушеч толме-ке, ятыр конференцийыште да курсышто проект пашам кел-гырак шымленам. Лач ты ийынак «Путешествие с «Марий мутэр: наследие Ёньмарий» икымше проектем дене Россий Президентын грантшым сенген налынам. Туддене ме Валериан Васильев лўмеш тоштерыште экспозиций-влакым узденна.

ИК ПРОЕКТ ПОЧЕШ ВЕСЕ

Е.Гильмитдинован икымше «мелнаже» когарген огыл. Вес ийынже, 2019 ийыште,

чолга марий удрылан проект паша эше кок сенымашым конден. «Васильевские чтения» проектшылан Пошкырт Республикым Вуйлатышын, тыгак Россий Президентын фондышт грантым ойырен-ныт. Тунам В.М.Васильев лўмеш научно-практический конференцийым эртареныт, материалже-влакым савыктен луктыныт; тыгак марла почеламут конкурс лийын.

2021 ийыштат чолга ег «Будущее народа – в руках молодёжи» проектше дене Президент грант-влак радамыште ойыртемаштын. Ты жапыште Еленан Ольга шўжарже «Ош пеледыш» ансамбльым вуй-латаш тўнгалын, а коллек-

тивлан вургем кўлын. Лач ты проект тиде шонымашыш шуаш полшен. Тунам участник-влаклан 12 комплект марий костюмым ямдылен пуэныт. Тыгак йоча-шамычлан хореографий ден вокалым занятийлаште тунуктеныт, марий түр дене мастер-клас-слам эртареныт. Эн чолга да провор-влак кокла гыч изи ийготан составым ыштеныт. Варажым нуно марий ансамбль дене иктөр выступат-леныт.

Кум проектым илышыш шындырымеке, Еленан пелашыже Владислав Тимирьянович «Самырык» мер организацийым ышташ темлен, шкежак ик учредительже лийын. Тыге у организацийым 2021 ий 13 августышто регистрироватленыт.

– Пелашем – мыйын эртерышем. Тудо огыл гын, мый у организацийым ыштыме ошкылыш ома тешкал ыле. Идалык жапыште чолган пашам ыштен кертын омыл, вет тунам кокымшо йочана, Мирон эргына, шочын ыле. Эше 11 ияш Арина удрына уло. Йоным муын, «Марий еш – марийская семья» проектым возышым, да 2023 ий июнышто тидлан Пошкырт Республикым Вуйлатышын грантшым пуышт, – манеш Елена Максимовна.

«Марий еш» проектым илышыш шындыраш кодшо ийын 1 сентябрьыште тўнгалме. Тидлан Янаул районысо вич илыме верыште фотосессийым эртарыме. Тушко 118 ег ушнен. Нине фотосурет-шамычан альбомым савыктен лукмо. Варажым «Калыкын тўвыражлан йочам кумыландымаште ешын рольжо» конференций лийын. А ынде «Марий еш» конкурсым вучат.

– Ибретем шке калыкем да туддене кугешнем, вет мый марий улам. Чыла сомылым калыкем верч ыштем. Девизем семын Валериан Васильевын мутшым кучылтам: «Шочмо йылме лиеш гын, калыкат илаш тўнгалеш». Самырык-влак шке тукумвожыштым, йылмыштым, тўвыраштым ынышт мондо манын, ме шуко пашам ыштышаш улына, – каласыш Е.Гильмитдинова.

Фотом еш альбом гыч налме.

Поэт Маслов лўмеш

28 январьыште Киров кундемысе Кўльмўж (Кильмезь) посёлкысо книгагудышто марий поэт-землякышт Ф.И.Масловын (1914-1995) шочмыжлан 110 ий теммылан пөлеклалтше поэзий шагат эртаралтын.

Фёдор Иванович марий сылнымутыш 1930-шо ийлаште толын. Тудын икымше почеламутшо «Марий ял» газетеш 1931 ийыште савыкталтын. А «Мемнан мурына» икымше почеламут сборникше 1936 ийыште лектын. 1954 ийыште Марий книга издательстве «Шочмо Элем» кокымшо сборникшым савыктен. Лу ий гыч кумшо

сборник («Жапемын семже») ош тўням ужын. Икмыняр произведенийжым рушлашке кусарыме да Виче кундемыште лекше «Вятские зори», «Вятка» литератур сборниклашке пуртымо. 1988 ийыште Марий книга издательстве «Муро пеленак ила» сборникшым луктын.

Поэзий вашлиймаште «Кильмезь Мари» наци-

Фотом Кўльмўж книгагудын сайтше гыч налме.

онально-культурный автономийын енге-влак вуйлатышышт Наталья Плетенева дене пырля лийыныт. Нуно поэтын марий почеламутшым лудыныт, мурыжым муреныт. Рушла возымо поэзий дене «Зори» клубын

участникше-шамыч палымым ыштеныт. Тыгак землякше ден тунемше-влак Фёдор Иванович дене вашлиймашым шарналтеныт.

Тылеч ончыч Ф.И.Маслов

лўмеш мероприятий Кўльмўж районысо краеведений тоштерыште, Нурдуваш книгагудышто да моло вереат эртаралтын.

Лаштыкым Эльвира ТЕРЕНТЬЕВА ямдылен.

Ондакак шымленыт

Марий калыкын юмыжо-влак мом ончыктыммо энциклопедийым икымше гана эше 1956 ийыште ышташ толашыме.

ИКЫМШЕ ЭНЦИКЛОПЕДИЙ НЕРГЕН

Савыктыш мемнан элыште огыл лектын. Тидыже изиш ырыктара, но тыгай факт уло. Тудым Нью-Йоркышто луктыныт.

Тыге лиймын историйжат сералт кодын. Кугу Отечественный сар годым немгыч-влак деке пленыш 1919 ийыште шочшо эрвелмарий Иван Евский логалын. Тудо пленный-влакын американ зоньштыжо илен, сандене варажым США-шке колталтын.

Йотэлыште И.Евский йорло лийын, шала пашам шуктен. Варажым, ты элыште илыше ик марий улмым пален налмеке, учёный-этнограф-влак тиде наций нерген йодышташ тўнгалыныт. Тунам марий пўрєнєнын илышыже сай могырыш вашталтын. Учёный-шамыч эмигрант дене мутланеныт. А тудо марий этнографий да йылме йодышла дене «информаторыш» савырнен. Тылеч вара финнугор калык-влак коклаште изирак чотан марий калыкым шымлаш тўнгалыныт, вет ты элыште ты калык йўршеш палыдыме улмаш.

Тыге 1956 ийыште Томас Д.Шебеок ден Франсис Дж.Ингеманнын англичан йылме дене «Исследование вопросов о сверхъестественных силах у марийцев» книгашт савыкталтын. Но тусо ончылмутышто палемдыме: Иван Евский автор-влаклан тўн источник семын полшен огыл, а шкешотан консультант гына лийын, вет тудын шинчымаш кўкшытшў уке, да специальный этнографий шотыштат тунемын огыл. Тыгодымак марий калыкын юмыйўлаж ден илыш-йўлаже-влак нерген йотэл-

Марий карт-влак. XIX курым мучаш – XX курым тўнгалтыш.

лаште савыкталтше финн, венгр да моло калыкын учёныйыштын пашаштым ешареныт. Туге гынат тушко марий юмыйўлаж гыч юмо-влак энциклопедий пурталтын. Тудым кўчыкын савыктена.

ВЎДАВА

Вўдавалан кенгежым кужу жап кукшо игече шогымо годым кумалыт, надырым кондат. Ен-влак энгер сер воктене погынат, вўдым вашла шыжыктылыт, вольыклатат, поснак шем тўсанлан, вўдым кышкалыт. Южо вере сер воктене пучымышым шолтат, тудын ужашыжым энгерыш кудалтат, тыгодым кумалтышмутым ойлат, вес ужашыжым пелештымеке кочкыт.

Чўчкыдынак сер воктене Вўдава лўмеш йўлам шуктат. Тидлан шем ўшкыжым але шем шорыкым надырлан пуат. Шылжым шолтат да кумалмеке кочкыт. Вольык лу ден моло кодшо ужашыжым, коваштышкыже пўтыралын, вўдышкў пыштен кодат. Тиде йўлам шуктымеке, лишыл жапыштак йўр толеш гын,

марий-влак тидым тыге умылат: надыр юмылан келшен, нунылан йўрым колтен. Тунам вўдыш кудалтыме вольыкын лу ден коваштыжым луктыт да мланде йымаке урат.

Преданий почеш, Вўдава вўдын яндарлыкшым эскера. Шогышым пуйто тудо, вўд лавыран лийже манын, лавырам вўд дене, а шыжым, вўд тамле лийже манын, вўд ден мўйым луга.

Уда вўдым тыгак пучымыш да кумалтышмут полшымо дене эрыктат, Вўдава деч полшаш йодыт. А пучымышлан шўрашым сурт еда поген коштыт. Нунын деч налыт, кўмыт ты памаш дене пайдаланат.

Самырык вате, марийжын суртышкыжо толмекеже, ты памаш вўд дене пайдаланаш тўнгалмыж деч ончычак надырым кондышаш. Кажне гана вўдлан миен шогалмекеже, тушко икмынар ыршийым кудалтышаш. Тидыже тудым чер деч арала.

Южо вере вес семынрак ыштат. Марлан толшо ўдырамаш, марийжын сурт-

шо гыч икымше гана вўдлан кайымекеже, ведра гыч урзо дене ныл могырыш вўдым кышкен йоктара. Эше вес кундемьште, икымше гана вўдлан памашыш вольымеке, самырык вате йолжым мушкеш. Тидыже Вўдавам пагалымым ончыкта.

Вўдыштў лўдыкшў улмо годымат, мутлан, йўштылмў годым, марий-влак тиде вўд водыжланак кумалыт. Икшыве-шамычым торашке ийын каяш огыл манын шижтарат: Вўдава сырен да йочам вўд йымаке шупшышангаен кертеш, маныт.

Южгунам вўдыш аракам йоктарат да шўльў пучымышым кудалтат. Но кажне илыме верыште тиде йўла шкешотан: ик вере Вўдава колызо-влакчан чынжымак кол логалже манын полша, но вес вере пуйто ты водыж ен-влакын колым кучымышт нерген палышаш огыл, сырен кертеш. Сандене колым кучымаште колызо-марий-влак йўкланаш огыт тырше, туманлыме нерген ойлыманат огыл. Осал шомакым

ойлышым Вўдава вўд йымак волтен колтен але «кол черым» пижыктен кертеш (тыгодым кид, йол эмганат, шўяш тўнгалыт), маныныт.

Айдеме «кол чер» дене черланен гын, тудо Вўдавалан надырым пуышаш да туддеч проститлаш йодшаш. Надырлан сер воктене вольыкым кондыман. Шылжым йўла почеш шолтыман да пелештен кочман. Палыман: ты кочмаш-йўмаште черланыше да ты ойгыш логалшыш ешыже гына лийшаш. Тылеч вара тудо огеш парем гын, кокымшо надырым пуат, кумшым...

ЮМЫНАВА

Икмынар районышто Юмынавам мужырангмын да шочмын Пиямбаржылан шотлат. Тудлан Агавайрем годым ушкалым надырлан пуат.

КЕЧЕ АВА

Тудо кечыште ила. Еш воктене, сай пўрымашын да поянлыкын юмыжлан шотлалтеш. Марий-влак кечылан чот кумалыт. Пўртышт эрвелкыла онча, почмо омса воктене кумалтышмутым лудыт да молат.

Кўсотылаште Кече аванше пушенгыже уло. Тудын воктене ты юмылан надырым кондат, утларакшым – ушкалым. Кече авам ен-влак порешташ тыршат, поснак чот кукшо игече шогымо да уда шурно лектыш лийын кертме годым. Тыгодым ош ушкалым але ош шорыкым ойырат. Вольыкын лужым, моло кўргарвержым йўлалтат. Тўн шотышто Кече авалан надырым Агавай-ремыште кондат.

Марий-влакын шонымышт почеш, Кече ава ен-влакчан сай тазалыкым пуа. Мутлан, аза але кугурак йоча эмганен, тўсдымў лийын гын, Кече ава деч тўрлаташ йодыт. Тидлан пундышыш муным да кум киндым пыштат.

(Умбакеже лиеш.)

Фотом Марий Википедий гыч налме.

Конга пазар

Кужэгер районышто чапланыше Конга пазар пайремым тений Старсела ден Лопсолаште кумданрак 10 февральыште палемдат.

Эн ончычак ен-влак Старсела тўвыра пўртышкў погынат. Тышке тунемше-шамычат ушнат. Уремыште кидмастар-влакын ярмингашт лиеш.

Пайремыш толшо-влак конгаште кўэштме мелнаштым, когылыштым, перемечыштым да моло марий кочкышымак кондат. Тидлан «Тутло сий» манме ончер-конкурс лиеш. Тудым усталык коллектив-влак сўрастараш полшат.

Тидын нерген Кужэгер районысо каныме да тўвыра рўдерын методиче-

2020 ийыште Кужэгер посёлкышто эртыше пайрем годым.

ский пўлкажым вуйлатыше О.А.Сергеева каласкалыш:

– Ме ен-влакчан «Конга – пўрт аралтыш» сўрет конкурсым увертаренна. Тушко ушнышо да ойыртемалтыше-влакым саламлаш тўнгалына. Тыгак конгам ончыктышо фотосўрет конкурсым иктешлена. Фотоконкурсыш кумылан кажне ен ушнен кертын. Икмынар фольклор коллек-

тив сценыште выступатла. А тылеч вара ме Лопсола ялышке кудалына. Тушто «Уна-влакчан вашлиймаш» мероприятый лиеш, ик ешыште конга ончылыно шуктымо йўла да конгаште кўэштме мастер-класс-влакым ончыктат.

Фотом Кужэгер районысо тўвыра да каныме рўдер деч налме.

АКРЕТ МАРИЙ ТЕМЛА

Киндын вийже

Марий калык ожнысек шкенжым тўрлў семын аралаш тыршен. Тидлан тудо шкешотан йўлам шуктен. Тендам, пагалыме лудшо-влак, нунын дене палдараш тўнгалына.

Ўстелтўрыш ўжса. Пўртыш пурышо ен омсадўрыштў шогылтеш, авагаштам ок эрте, ўстелтўрыш ок мий гын, тудо тендан деке осал шонымаш дене толын манаш амал шочеш.

Тендам иктаж ен локтен манын шонымаш лектын гын, тудым, пўртыш ўжын пуртен, ўстелтўрыш ўжман, пырля кочкаш шичман. Киндым пурлеш гын, осал шонымашыже ок шукталт, маныныт. Лач киндын тыгай юзо вяян улмыжым палемдат.

Теат шуктымо йўла-влакым мыланна серен колтен кертыда.

Лаштыкым Эльвира ТЕРЕНТЬЕВА ямдылен.

«ЙҰЛАШТЕ» – марий калыкын ожнысо илышыже

(Тўналтышыже – 1-ше лаштыкыште.)

2023 ийыште Росмолодёжь грант конкурсын кокымшо тургымжым иктешлен. Тушко кугу элнан тўрлө лукшо гыч чолга ўдыр-рвезе-влак, шке шонымашыштым илышыш шынҗараш грантым налаш манын, индеш тўжем утла йодмашым колтенит.

Тушечын 607 пашажым ойыренит. Тушко Марий Эл гыч Наталья Шабалинан «Йўла» проектше логалын. Эксперт-влак ўдырын проектшым «Родные – Любимые» номинацийыште палемденит.

ЎДЫРВУЧ.

Марий калыкын ик эн тошто семўзгаржылан шотлалтеш. Тудын полишымо дене ялыште марлан кайышашлык ўдыр улмо нерген палдареныт. Марлан каяш ямде лиймекыже, ўдыр пучым пуэн. Тыге ешым чумыраш, тукымым шуащ ямде улмыж нерген качымарийлан шижтарен.

Мый шкежат, мутлан, кўсле дене шокташ тунемам. Тыгак проект паша дене палдараш лўмын сайт ышталтеш. Тушто тўрлө уверым верандаш тўнгалына.

Ты проектлан кўра, очыни, ятыр самырык ег кугезе коча-коважын илышыштым радамлаш, шымлаш кумылангеш. Чынжымак, кў улмынам, могай тукым гыч лекмынам палышаш улына. Лач тыге шке йылмынам, тўвыранам, йўланам арален коден кертына.

Н.Шабалинан да
А.Березинан
альбомышт гыч налме
фото-влак.

САЙЫНРАК ПАЛДАРАШ

Н.Шабалина – Кужэгер район Йывансола ўдыр. Тудо амалкалче пашам шуктен шога. Марий Элыштына турист-влак дене шке проектше почеш пашам ышта. Тўн шотышто марий тўвырам аралымылан да тудым вияндымылан тўткышым ойыра. Ўдырын ойлымыж почеш, турист-шамыч нуным поснак куанен вашлийыт. Тидыжак проектым возаш кумылангден.

Н.Шабалина марий тўвыра дене турист-влакым веле огыл, тыгак кундемшытына илыше моло ег-шамычым лишкырак палдарынеже, поснак – самырык тукымым. Проект почеш, республикысе школлаште тунемше-влакым марий калыкын ожнысо илышыж дене палдараш, марла мураш, кушташ да модаш тунуктат.

– Тидлан лўмын профессионал командым чумыренам. Садлан тушто ты сферысе уста, талантан ег-влак лийыт, – мутланымашым тўнгале Наталья.

– Марий йылмыште «йўла» мут калык дене чак кылдалтын. Садланак проектлан тыгай лўмым ойыренам. Тыге Марий Элысе школлаште тунемше-влаклан марий

вургем шотышто тўрлө мастер-классым эртараш, калык мурымашым, куштымашым, модмашым ончыкташ палемденна. Тунемше-влак мероприятийлаште тыглай лекцийым огыл колышташ тўнгалыт, а шкеныштымак ты сомлыш ушнаш, ыштен ончаш кумылангденна. Тыге, мутлан, марий калыкын тўрлө семўзгарым шоктен ончаш лиеш. Тидыже нуным шке шочмо кундемшыт да калыкышт нерген утларак пален налаш тарата.

Тыгак могай тукым гыч улмыштым, кугезе коча-коваштын йўлаштым сайынрак шымлен кертыт, – каласкалыш Н.Шабалина.

ПАША ШОЛЭШ

Н.Шабалина мероприятий-влакым эртараш марий калыкын тўрлө костюжым, семўзгаржым кундеммысе мастар ег-влак деч заказатлыме нерген ойлыш:

– Эн ончыч марий калыкын семўзгарже-влак дене палдараш шонена. Тунемше-влаклан шўвыр, гармонь, ўдырвуч, кўсле нерген каласкалена, нуным ончыктена. Моло семўзгар деч мо дене ойыртемайтмыштым радамлена.

Участник-влак шкештат шоктен ончен кертыт. Келша гын, варажым специалист-шамыч деч тунемашат йўн лиеш. Тидыжым проект пашаштат палемдыме.

Марий вургемым ойыртемайтмышым ышташ шонем. Тўн шотышто ожнысо марий тувырым ончыктынем. Коча-кована-влак могай вургемым чиенит, тугайым ургыктем. Кызытеш кок тўрлө костюм ямде, тыгак шўвырым ышташ пуэн.

КУНДЕМНАН ИК МОТОР ВЕРЖЕ

Ўшўт ден Элнет воктене

Кызыт жапым пайдалын да онгайын эртараш тўрлө йўн уло, тўнжў – кумыл лийже! Шукын путўкым налын але шке семын тўрлө кундемным ончен савырнаш вашкат. Тидымат ыштыман. Тыгодым Марий Элыштат палыдыме, мотор да ойыртемайтше верлам ужман.

Мутлан, «Юшўт» экопаркым налаш. Изи марий ял сынан экопарк Звенигово райо-

нышто «Марий Чодра» национальный паркыште верланен. Йырым-йыр – ладыра

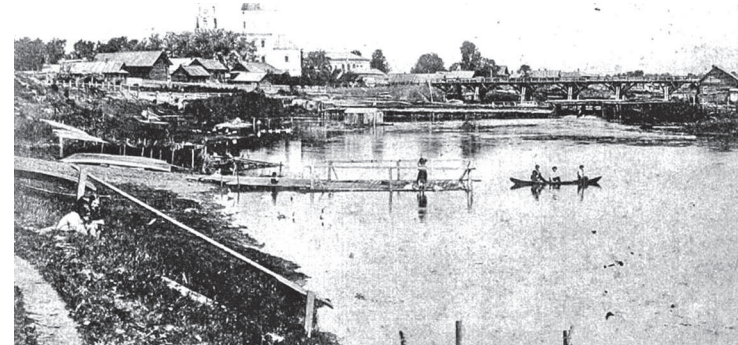
чодыра, шуко ер; Ўшўт ден Элнет энгер-влак йоген эртат.

Тышке ятыр турист толеш. Садланак верысе пўртўс дене палымым ышташ экскурсий-влакым ямдылыме. Тыгак энгер дене волаш, йолын кошташ але велосипед, имне дене кудалышташ, колым кучаш, чодыраш емыжлан да понгылан кошташ программе-влакым кельштарыме.

Телымат ты кундемшыте чон канен жапым эртараш кумылан-влак улыт. Ече, издер дене мунчалташ йўратыше-шамыч тыште чўккыдын лиедат. Тылеч посна мончаш пураш, тўрлө шудо чайым тамлен ончаш йўн уло.

Икманащ, сылне марий пўртўсым ужнеда да тудын вий-куатшым шижнеда гын, торашке кайыман огыл, сўралже воктеннак.

Марий Элысе Спорт да туризм министрствын сайтше гыч налме фото.

Йошкар-Ола нерген икмыняр факт

❖ Изи Какшан энгер серыште Царевкокшайск (Чарла) олам 1584 ийыште Фёдор Иоаннович кугыжан пунчалже почеш негызлыме. Тудо 1917 ийысе революций марте тыгай лўмым нумалын.

❖ Йошкар-Олаште Чарла кремль уло. Тудым Российыште ик эн самырык кремль семын палемдат. Кремль воктене кава йымалысе йомак тоштер верланен. Тушто руш да марий йомакысе ятыр герой ден патырым ужаш да нунын дене фотом ышташ лиеш.

❖ Ик курым ончыч Йошкар-Олаште улыжат 13 урем ден 300 наре оралте шотлалтыныт.

Лаштыкым Елена ГОДУНОВА ямдылен.

«ЕШЕМ – ПОЯНЛЫКЕМ» КОНКУРСЫШ ПУРЫШО ПАША

Парижыште күслем шоктен

Тулар-тулачан лиймемлан вашке кум ий шуэш. Стас эргым Морко район Олыкъял марий Анатолий Александрович Александровын уныкаж дене ешым чумырен. Марина шешкымын ача-аваже, Рудик ден Света, Йошкар-Олаште илат. Икана Анатолий Александровичлан авам Морко район Шенгыштүр ял ўдыр манын ойленам. Лўмжō – Венера.

Ик мутым, весым вашталтен, авамым палымыжым да тудын дене пырля кушмыжым рашемдышна. Тудо мыйым шкеж деке унала ўжō да эше кугезе кочамын илышыж нерген каласкалаш сōрыш, тидланже тоштерышкат пырля миен толаш кумылангыш.

Шке семьнем ōрынамат ыле. Пўрымашын тўрлō ег дене арам огыл чак ыштымыжлан ўшаненам. Ўжыныт гын, миен толманак манын шоналтенам.

Отпуск жапыштем ик кечын Светлана тулачем дене Моркыш кайышна. Анатолий Александрович ден Валентина Алексеевна пелашыже ты посёлкышто илат. Вате-марий мыйым кугу уна семын вашлийыч: ўстелым погеныт, тўрлō чесым ямдыленит.

Шинчаваш кутырен шинчымына годым нунын нергенат шуко пален налым. Мутлан, Валентина Алексеевна – ты районысо Айбакнур ял ўдыр. Анатолий Александрович дене Марий пединститутым 1967 ийыште тунем лектыныт. Валентина Алексеевна ўмыржō мучко школышто тыршен, математикым тунуктен. Анатолий Александрович – республикыштына пагалыме да лўмлō ег. Шенше, Азъял школаште директорын алмаштышыжлан ыштен, Морко райком партийын агитаций да пропаганде пōлкажым вуйла-тен, Марий Эл Республикысе тўвыран сулло пашаенже.

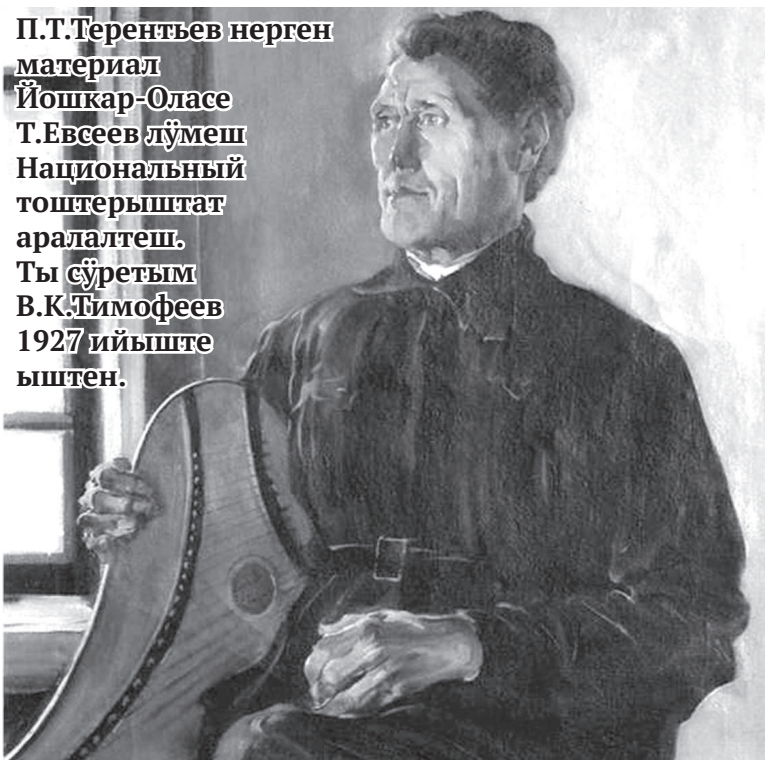
Авам 1940 ийыште шочын. Кок ияшак тулыкеш кодын. Тылеч вара тудым Олыкъял гыч Ведасий ден Апшат Ивук Кузнецовмыт ешышкышт ашнаш налыныт. Нуныжо Александровмытын

Кугезе кочам Павел Терентьевич Терентьев – Морко район Шенгыштүр ял гыч, уста күсле. Тудо тыгак чоңымо да пушенге гыч пўчкедыме пашам сайын пален. Тўрлō семўзгарым: балалайкым, күслем, скрипкым – ыштен. 1905-1907 ийлаште Мўндыр Эрвельште служитлен. Тудым полкын оркестрышкыже пуртеныт. Оркестр ончылно шоктен каяшыже йōнан лийже манын, тудлан лўмын нумалтышыш ыштенит. Тыге ныл салтак марий күслезым оркестр ончылно нумалын, а уло полк тудын шоктымо марий, руш, татар сем почеш маршироватлен. 1912 ийыште П.Терентьевлан Парижыште эртаралтише тўнямбал промышленный выставкыште выступатлаш темленит. Тушто тудо күслем мастарын шоктымыж дене чылам ōрыктарен. Садлан тудлан «Черемисский Паганини» лўмым пуэныт да шōртнō статуеткым кучыктеныт. Париж гыч толшыжла, П.Терентьев Россиянын тўрлō олаштыже концерттым ончыктен, а шōртнō статуеткыжым Озан олаште ужален да мōнгыжō кугу окса дене пōртылын. Павел Терентьевын кок шочшыжо лийын: Таисия (авамын аваже) ден Александр. Нуно самырыкак ты тўня гыч каеныт.

родышт лийыныт. Тыге авам Анатолий Александрович дене пырля кушкын, нуно ик школышто тунемыныт.

П.Т.Терентьев нерген материал Йошкар-Олаче Т.Евсеев лўмеш Национальный тоштерыштат аралалтеш. Ты сўретым В.К.Тимофеев 1927 ийыште ыштен.

Авамнын кочаж нерген пален налаш манын, Анатолий Александрович дене Морко посёлкысо М.Н.Янтемир лўмеш

литератур да этнографий тоштерыш мийышна. Тушто кугезе кочам нерген ятыр материал аралалтеш. Тоштер

2024

ЕШ ИДАЛЫК

«Ешем – ПОЯНЛЫКЕМ»

Ешын идалыкше дене кылден, «Кугарня» газет редакций конкурсым эртарам. Тушко кумылан кажне ег ушнен кертеш. Редакцийышкына еш фотодам але еш нерген возен колтымыдам вучена. Мо дене тендан ешда ойырте-малтше? Ача-авада кōлан пашам ыштат? Коча-ковада кō улыт? Конкурс 1 июнь марте шуйна.

Ойырте-малтше статьям возышыш чакле пōлек вуча.

пашаен Валентина Лазаревна Павлова кугезе кочам дене палдарыш.

Кугезе кочам нерген тўрлō вере материалым кычалме годым тудын 1940 ийыште колымыжым рашемденам. Шке тукумем нерген эргымын ешым чумырымекыже веле пален налынам. Очыни, тиде, чынжымак, пўрымаш да, тыге лийшашак улмаш!

Тидланже Анатолий Александрович ден Валентина Алексеевналан кугу таум ойлем! Тек нунын илышыштым Юмо арален шога.

Надежда СТЕПАНОВА. Йошкар-Ола.

Уста водитель

Кеч-могай илемын, калыкын лўмыштым посна айдеме чапландара. Пошкырт кундемесе Илиш район Красный Октябрь ялын чапшым Юрий Алексеевич Янгличев кўшнō куча.

«Роснефтьын» индеш регионсо филиалже гыч 27 шофёр ушна. Конкурс Нефтеюганск, Отрадный, Ижевск, Уфа олаште эртаралтын. Юрий 2023 ийыште гына кокымшо верыш лектын, молгунам эре икымше лийын.

Юран ачаже, Алёш чўчў, пенсийыш лекмешкыже, эре машина дене кудалыштын. Тудо могай гына машинам виктарен, кушко гына миен огыл! Озан, Свердловск, Челябинск кундемлаштат лийын. Алексей Янгличев – пагалыме шофёр, ўшанле йолташ. Тудын дене пырля корныш тарва-

ныше водитель-влак ойленит: «Корнышто машина пудырген шогалеш гын, Алёш чўчў нигунам кудалтен каен огыл». Ачалаш полшен, шокшо чайымат йўктен. Арам огыл тудым пашажан ятыр грамот дене палемдыме.

Ю.Янгличевын аваже Пелагея Павловна ялысе школышто тунуктен. Изи Юра ачаж пелен машина воктен эре шогылтын: пўтырен, рончен, ачален, мушкын. Варажым ачаже тудлан машина рульымат ўшанен пуаш тўнгальн.

Школым тунем пытары-мекыже, Ю.Янгличев шофёр

правам налын, армийыш кайымешкыже, машинам виктарен. Пōртылмекше, пассажирский автопредприятыйыште тыршаш тўнгальн. Вара «Башнефть» компанийын верысе филиалышкыже куснен. Тудын машинаштыже эре сем йонга, кабиныже ару.

Юрий ешыж дене Дōртыльō олаште ила. Алиса пелашыж дене кок ўдырым ончен куштат. Кажне каныш кечын ача-авашт деке, Илиш районысо Красный Октябрь ялыш (Дōртыльō марте 60 менге наре лиеш), миен толаш тыршат.

Ме Юрийлан да ешыжлан тазалыкым, у сенгымашым тыланена. Шкендымат, калыкетымат умбакыже чапландаре, Юра!

Филипп БАЙТУКОВ. Пошкырт кундем.

Нефтеюганскыште эртыше конкурс гыч налме фото.

Кече таче тентгечысе гай лүп-лүп шокшо огыл, кечыгут ласка-а-а гына, мардеж коклан-коклан выж-ж-ж да жуз-ж-ж пуал колта...

Кас лишан изурем йолгорно дене поче-поче кок ўдыр йоча иза-акаштын лаптала модмашке вашка. Ирукшо Зинук деч ик ият пелылан кугерак гынат, капкыл дене ик ияш-ла койыт.

– Ой! Окса, окса! – изирак мардеж шулдыреш пижын толшо да трукышто мучыштен камвочшо кагаз оксам кидышыже налын, Зинук куанен төрштылеш.

– Ончыкто, ончыкто, – ўшаны-дымын шўйжым шуялта Ирук. – Чына-а-ак, витле тенте-е-е!

– Палет, Ирук, чечас кевытыште йўштō лимонадым налына да мод-машке чошена, моло дене пырля йўйна. Теве, ужат! Ужат, кузе акамыт куанат, – Зинук пўжалтше сангажым, нершулдыржым ик кидше дене ўштеш, а весыж дене оксажым ик велке да вес велке савыркала.

– Уке-е, уке-е-е. Тыге ок лий, ондак тудым кугыенлан ончыктена, – Ирук оксам ончыштеш. – Ковам эре ойла: «Ме шуко палена, шуко моштена, мемнам колышташ кўлеш...» Адакшым ала локтымо? Мыйым гын уремыште погкален кошташ мōнгыштō чарат: тўрлō кийылтеш, маныт – шўвал шуат да монь...

– Тыгат лиеш мо-о?.. Кузе лийман тугеже? Кызыт мыйын ачам ден авам пашаште улыт, кугуракше акам веле, – ѳрмалген шогалын Зинук.

– Айда мемнан деке каена, ковам мōнгыштак, – Ирук Зинук деч оксам шупшын нале да корныжым мōнгō могырышкыла савырале.

– Ай-да-а-а, – кōныш йолташ ўдыржō.

«Шўвал шуат да монь маны-ы-ыт, мый тыгайым колын омыл але-е. Такшым оксаже шўвылвўдан огыл ылыс. Тугеже локтымо!» – Зинукын вуйыштыжо корно мучко пōрдеш, йолташыжын капка ончыко миен шумымат ыш шиж.

ОЙЛЫМАШ

– Ковай, ме изурем корнышто оксам муынна! Ончал, витле тенте! – Ирук, тентгылыште шинчыше коваж деч куржын миен, оксам шуялтыш.

– Тый муынат? – Плагы ала-молан оксам вигак запон кўсенышкыже чыкалтыш.

– Такшым... Такшым Зинук муын... Тудо эре «Ме йолташ ўдыр улына – чыла лош пайлыман» манын ойла да... – коважын шинчаш ончен, чарналт-чарналт ойлыштеш изи ўдыр.

– А-а, тугеже тый огыл? Зинук? Конешне, конешне, йолташ ўдыр улыдас. Садлан чылажымат иктōр пайлыман, – шонгыен, шонен шогылтде, кагаз оксам покшеч кушкедат, ик пельжым Зинуклан, весыжым Ируклан шуялтыш. А шкеже, капкам почын, кудывечыш пурен йомо.

Кок йоча, нимомат ышташ ѳрын, тентгылеш веране.

«Ынде кевытыште тыгай оксалан напитокжым пуат мо?» – Зинук йол-

таш ўдыржō деч йодмо олмеш вес йодышым пуыш:

– Ирук, коватше молан оксажым ончыг запон кўсенышкыже пыштыш? – Ала... Ом пале...

– А-а, тый от пале гын, мый палем! Тиде окса шўвал шумо огыл, а локтымо лийын, а коват тōрлатыш. Шке ойлышыч вет: коват шуко пала, шуко мошта. Раз, два, кўсеныш чыкалтыш – и чыла паша.

Тыгодым ваштареш сурт гыч мыскарам ышташ йōратыше Микыта кугыза койылатгыш. Тудыжо кузе лекте, туге йоча-шамычым ужын мулланаш пиже:

– Колой-шамы-ы-ыч, вараксим гай мом вычыматыл шинчылтыда-а-а? – Теве, лимонадым наллена ыле, – тўшкан вашештен, Зинук ден Ирук иканаште кок кагаз лаштыкым шуялтышт. Тунамак юл-ти-ик тентгыл гыч волен шогалыч.

– Ой, калта-а-ак, кō тыге оксам локтылын? – вудымата пўйдымō кугы-

за. – Пуыза-ян мыланем. Чыталтыза тыште, мый вашке, чечасак... Раз плюнуть, – оксам налын, мōнгыжō пурыш.

«Кузе локтымо? – огеш умыло Зинук, адакат вуйдорыкшым пудыратылеш. – Тугеже Плагы ковай тōрлен ыш керт?»

– Ирук, колат, коват чыла ыштен ок мошто. Теве Микыта чочой «локтымо» мане.

– «Локтымо» огыл, «локтылын» мане огыл мо? – тўрвыжым чумыртыш Ирук.

Изиш лиймек, шонгыен, тичмаш витле тентгеаш оксам кидеш кучен, уремыш лекте. «Айста» манын, вуйжым кевыт могырышкыла лупшале.

Кевыт кōргыштō, пōрѳенгын кевытче деке чакырак миен, ала-мом ойлымыжым йоча-шамыч ышт кол. Тиде жапыште нуно коктынат, парнявуйыш шогалын, прилавке ўмбалан шарен опымо сатум пе-ешак ончыштыч.

Трук кевыт оза Зинуклан лимонадым да сдачыжлан икмыняр кампеткым шуялтыш. Зинук, шонен шогыде, кампеткым йолташ ўдыржō дене иктōр пайлыш, утыжым Микыта чочойлан тау манын шуялтыш.

Юалге напитокым налмеке, Зинук ден Ирук изурем йолгорно дене лаптала модмашке шикшалтыч...

– Акай, акай, ме шангак толына ыле, но корнышто локтымо оксам муынна. Вара... – пўжалт пыгыше Зинук, шўлешт-шўлешт, акажлан мо лиймем нерген рат дене каласкала.

– Микыта чочой раз плюнуть мане. А «плюнуть» марлаже «шўвалаш» лиеш вет, акай? – умылынеже Зинук.

– Шўвалаш, шўвалаш, – лимонад йўмō гутлаште Зинукын акаже шыргыжале.

Тугеже Микыта чочой саде локтылмо оксатым шўвал шуэн. Вес гана кō тудым муыш, ала? Ирук дыр... Йолташ ўдыремыс, чыла иктōр, черет дене лийшаш, – шоналтыш Зинук.

Светлана АЛЕКСЕЕВА.
Медведево район.

БАСНЕ-ВЛАК

НУ, МЕРАНГ, ЧЫТАЛТЕ!

Пирын мўшкыржō шужен. Мераным кучаш шонен, Шопке тўныштō ванген.

О, шуктыш вет вучен! Пире тўнгале чот покташ, Шоныш тышанак кучаш. Меранг корно ден(е) чымен, Тыге вел утлаш шонен.

Кўчык почым чот поктен, Пире пытыш ялт ноен. Корно воктен машина шоген. Шинчын, туддене поктен.

Пире газым чот темден – Орава гыч тул шыжен! Кадыр корнышко пурен, Кертсе мерангет утлен. Шуктен огыл рульым пўтыралын, Машинажым пўнчышкō кералын. Пире кайыш ты тўня гыч Курымешлан ўмыр лугыч.

Ой, мыняре шуко машинаже! Шын-шын кудалыт я шогат. «А мый кертам» маншыже ўмыр лугычын пытат.

Рвезе вел тый улат – Машина ден кудалат. Кудал ласкан, йытыран – Кужу лият ўмыран.

МВД ГИБДД-н Марий Элысе управленийжын увертарымыж почеш, 2023 ийыште Марий Элыште 659 корно туткар лийын. Тушто 58 ен колен.

ИГЕМЖЕ-ВЛАК КУШКО ЛИЙЫЧ?

Кок комбо иквереш Келшен илен ўмыреш. Икте-весым йōратен, Иге-влакым шочыктен. Шуко шочо комбиге – Мамык пуанан, ужарге. Ача-ава, иге-влакым вўдалтен, Тышке-тушко коштыктен. Чока пун ден(е) ырыктен, Тамле кочкышым пукшен, Осал дечын арален Ончышт игым, чаманен. Кушкын шуыч, вийым погышт,

Тораш каяш тарванышт. Тольо нунылан куан: Шулдыр шочо пеш виян! Чонешташ лиеш торашке, Шонет, кеч Йошкар-Олашке. Иге-влакше пытышт чонештен, Кок комбо кодо ойганен.

Шуко ача-ава, томаша, Йоча деч посна илен толаша. Пўрымашын солаже, лупшен, Йочаштым торашке поктен. Рвезе улат гын, тый пале: Шонгеммек, илаш пешак чот неле. Вуй йырет кўлеш шонаш: Ок лий ача-авам кудалташ!

Морко районысо Олыкъялыште 14 сурт гыч латиктыштыже ача ден ава (марий ден ватыже) веле илат. Купсолоштат тыгаяк сўрет. Республикасые моло изи ялыштат сўрет тыгаяк докан?

НИФ-НИФ, НУФ-НУФ, НАФ-НАФ

Иквереш иленит кум сōсна: Ниф-Ниф, Нуф-Нуф, Наф-Наф. Пōртышт лийын посна, Ик окнан гына. Ниф-Нифын пōртшō – омыж. Коштын тудо урмыж, Коклан чотак черланен, Йўштō тельым эртарен. Нуф-Нуфын пōртшō – пу.

Поянлыкше уло – нигōлан ок пу. Ниф-Ниф дечын пōртшō шокшырак. Тельым черлана пыртак. Наф-Нафын пōртшō – кў, Пырдыжат моткоч кўжгў. Конга уло пōртыштō – Чер огеш пиж тыште.

Пōртшō тич – поянлык! Лыдырга туддене шōрлык. Шокшо пыжашыште илен, Кочкын чот тырлен пытен. Теле. Кече пешак йўштō. Конгаш пум шўшкō, Олтыш. Лектын кайыш Нуф-Нуф деке пошкудыш. Шинчыш ятыр кутырен, Поянлык дене моктанен. А конга нерген монден. Тулойып пōртым авалтен. Пытыш пōрт, поянлык йōршын, Ой, кузе чучеш чонланже йōсын!

Олтенат гын тый конгаш, Лектын ит кошт пеш тораш. Коклан-коклан тулет ончал. Вара ок лий вуетше чал.

Россий МЧС-ын Марий Элысе тўн управленияжын увертарымыж почеш, 2023 ийыште кундемыштына чылаже 1170 пожар лийын, нунын коклаште: конгам олтымо годыи эскерыдымылан кōра – 123, электрооборудований дене шекла-ныде пайдаланымылан кōра – 235.

Лев КАРМАН.

Морко район.

МЕМНАН КУМИРНА

Ольга Бобкова

Ольга Бобкова – профессиональный балерине, куштызо да актрисе. Тудо «Взгляд из вечности», «Склифосовский», «Берёзка» сериалла деч вара калыклан утларак палыме лийын.

Ольга 1986 ийыште Саратов олаште шочын. Ачаже нефтепредприятийыште электриклан ыштен, аваже инженер-архитектор лийын. Ыдыр изинек кушташ йоратен. Индеш ияшыж годым Саратовысо хореографический училищыш налыныт, тушто балет дене профессио-

нально заниматлен. Тудым тунем лекмеке, 17 ияш Ольга Москваш кенен, К.С.Станиславский да Вл.И.Немирович-Данченко лумеш музыкальный театрыште ышташ тунгалын. О.Бобкова тудлан вигак тун рольым пуат манын шонен, но шудыран шагатым кужун вучымыжо шуын огыл. Идалыкат пеле ыштымеке, Театр сымыктыш институтыш тунемаш пурен. Икымше гана кинош-

то 2011 ийыште «Москва. Три вокзала» сериалыште кок эпизодышто модын. Вара «Терминал», «Профиль убийцы», «Без следа», «Братаны», «Мент в законе», «Кровь с молоком» да моло фильмлаште модын. Кызыт Ольга Санкт-Петербургышто ила, Александринский театрыште модеш. Тыгак куштымашымаат кудалтен огыл, тунямбал конкурслаште участвоват-

ла. Куштымо шотышто мастер-классым, удырамаш-влаклан нелытым норммышто кушаш тренингым эртарам, йолташ удыржө-влак дене пырля кумылан-влакым макияжым ышташ да флористикылан тунуыкта.

Ольга 19 ияшыж годым «Краса России» конкурсышто участвоватлен, 2009 ийыште «Мисс Москва» конкурсышто полуфиналыш лектын. Модель семынат пашам ыштен.

Яра жапыште велосипед, имне дене кудагыштыш, дайвингым йората. Тыгак кудалтен кодымо пийлан, пырыслан озам муаш полша.

«Берёзка» сериал гыч кадр.

КУНДЕМНАН ИК УРЕМЖЕ

Авторын фотожо.

Ик эн тошто

Советский урем Йошкар-Олан ик эн тошто уремжылан шотлалтеш. Тыгак рүдө урем-влак кокла гыч иктыже. Тыште ятыр илыме порт «Детский мир» кевыт, «Онар» ресторан, эмлымвер да молат улыт.

Ты уремын икмыняр лумжө лийын. Мутлан, Новый, 1876 ий гыч – Ново-Покровский, вара – Покровский. Олаште илыше-влак чучкыдын Санный урем маньныт, ты корно дене ула дене Пазар площадыш шудым да олымым конденыт. Йошкар-Олаште икымше гана лач ты уремыште порт-влакым план почеш чогааш тунгалыныт. Покровский уремыште 1917 ийысе революций марте олаште илыше палыме ег-влакын: купеч-влак Булыгинмытын, ужальше-влак Назаровмытын, Наумовын – портышт лийыныт. XX курым тунгалтыште ты уремыште удырамаш гимназийым да арестный портым нолтымо.

Совет кучем жап годым 1919 ийыште Советский уремыш савырыме. 1930-шо ийлаште чыла шотыштат йонан икымше порт-влакым эн ондак ты уремыште чогаеныт, Связь портым (Главпочтамт), коч пачашан фельдшерско-акушерский школым ыштыме. Кызыт ятыр портым пужымо але уэмдыме.

Йошкар-Олаште 1950-ше ийла тунгалтыште асфальт корным ышташ тунгалме, Советский уремыште эн ончыч шарыме.

ЙОДМЫДА ПОЧЕШ

Илыза келшен

Мутшо Вадим Красновын. Семже палыдыме авторын.

Вадим Краснов мур.

Куана и вет шортеш,
Шум-чоннаже кажнынан шижеш.
Огыт пале южышт нимомат,
Коштыт шукин, турлым кутырат.
Ида титакле иктымат,
Кучаш оккул шыдым чоныштат,
Она саке кумык вуйымат,
Илена садак.

Припев:

*Шонен лач порым, шыргыжаш чон почын,
Удам уш гычын чыла покташ.
Сайым веле чылалан шонен илаш.
Ида волто шке кумылдам,
Илыза йоратен чылам.
Илыш икте веле пуалтын
Айдемылан.*

Кечым кече алмаштен,
Умырна кая тыгак эртен.
Мо ышталтын, мом ыштен онал,
Жап эрта гын, эх, шонен илал.
Эр кечын лекмыжым вучен,
Шыргыжал(ы)на айста куанен.
Икте-весым калык пагален,
Илена келшен.

ШАРНАШ КҮЛМӨ ДАТЕ

1943 ий 2 февральыште Сталинград воктене совет войска немыч-фашист войскам кырен шалатен. Тыге Сталинград верч кресталмашлан мучаш лийын. Тудо 1942 ий 19 ноябрь гыч шуйнен. Кугу Отечественный сар жапыште ик эн вурэн кресталмашлан шотлалтеш, руш салтак-влакын героизмышт немыч тужкамат орыктарен. Тушто 2 миллион утла ег участвоватлен, ик миллион утла ег колен.

Сталинградым 1945 ий 1 майыште Верховный Главнокомандующийын приказшытыже икымше гана Герой-ола манме. 1965 ийыште Сенгымашлан 20 ий темме вашеш «Герой-ола» почётан лум нерген положенийым пенгыдемдыме. Тудым куд одалан пуымо, тушко Сталинградат пурен.

Олаште 200 утла исторический вер уло. Нунын коклаште – Мамаев курганыште «Героям Сталинградской битвы» мемориал ансамбль, Салтак чап порт да молат. 1982 ийыште «Сталинградская битва» тоштер-панораме почылтын.

КИТАЙ КАЛЫКМУТ-ВЛАК

- *Кол кийышыла кушкеш, айдеме кийышыла локтылалтеш.*
- *Пеледыш эре ок пелед, айдеме эре пиалан лийын ок керт.*
- *Ег-влак келшен илат гын, тыглай вудат шере гай чучеш.*

ПЕРКАН ЛИЙЖЕ

Понган чыве шыл

КҮЛЫТ: 6 чыве эрде, 150 г шампиньон, 100 г плавленный сыр, 1 шоган, 1 кешыр, 3 кугу совла нощмуй, шинчал ден йонгыштымо шем пурис – там почеш, 1 изи совла итальян шудо, 260 мл вуд.

Чыве эрде (вес ужашымат налаш лиш) умбак шинчалым, пурисым да итальян шудым шавалтыза, сайын туржса да ик жаплан кодыза.

Бнде соусым ямдылыза. Шоганым тыгыдемдыза, кешырым терко гоч нужыза да уян салмаште вич минут наре жаритлыза.

Понгым шолдыран падыштыза да салмаш ешарыза, эше кум минут жаритлыза. Сырым кубик семын пучкедыза да салмаш пыштыза. Тушкак 260 мл шокшо вудым да изишак шинчалым ешарыза да сырын шулымешкыже шолтыза.

Вара тушко чыве эрдым пыштыза. Петыртыш дене петырыза да 20 минут тушитлыза, жапын-жапын шылым савыркалыза.

Тыге ямдылыме чыве шылым рис, паренте але макарон дене пырля кочкаш тамле. Перкан лийже!

ТАЗАЛЫК

Укроп нощмө

Шукынжо, очыни, шыжым укроп нощмым поген коденыт, да тудо тугак кия. Нощмө тазалыклан пеш пайдале.

◆ Колит, гастрит годым леве вартышым йуман: 200 мл шокшо вудыш ик кугу совла нощмым пыштыман да изиш шинчыктыман.

◆ Цистит годым 200 мл шокшо вудыш 4 кугу совла укроп нощмым пыштыман, тыгай лемым шым кече йуман.

◆ Бронхит, пневмония годым нощмым тыгыдемдыман да ик кугу совла порошок умбак 500 мл шокшо вудым темыман, изиш шинчыктыман. Лемым 100 мл дене яра пагареш кечеш кум гана йуман.

◆ Пылышыште йонга гын, укропым вургыжге, нощмыжге кучылтман. Тудым тыгыдемдыман. Пеллитр шокшо вудыш 5 кугу совла кушкылым пыштыман да изиш шинчыктыман. Лемым 100 мл дене кочмо деч ончыч кок тылзе йуман.

◆ Запор годым сакыр панга умбак 2 чучалтыш укроп нощмым чучыктыман да кочман але нощман лемым йуман.

◆ Лишке начарын ужмо годым ик кугу совла кушкылым нощмым вуд дене подылын кочман. А свежа укроп шинча давленийым волташ полша.

Йыжын коршта гын, нощмым туйыман, нощмуй дене варыман (икнаре налман), шым кече шинчыктыман. Корштышо верыш йыгыман.

Лаштыкым Ирина ЗОЛОТАРЁВА ямдылен.

12+
Марий Эл Республикын «Марий Эл» увер агентстве» кугыжаныш автоном тоңежше Директор Е.И.Кузнецов.

«КУГАРНЯ»
самырык-влаклан газет

Тун редактор
И.В.Степанова.

Тел./факс:
(88362) 23-27-22,
8-964-862-34-20,
8-902-100-74-64.

РЕДКОЛЛЕГИЙ:
Е.И.Кузнецов (директор),
И.В.Степанова (тун редактор),
И.Н.Ямбаршева (тун редакторын алмаштышыже),
Э.А.Терентьева (редактор-кусарыше).

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:
● Марий Эл Республикысе Тувыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве;
● Марий Эл Республикысе «Кугарня» газет» кугыжаныш казна унитарный предприятий.

Газетым редакцийыште погым да верстатлыме, Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ-што савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, СССР Вооруженный Вийын 70-ше идалыкше урем, 20.

Газетым связь, увер технологий да массовый коммуникаций сферыште надзор шотышто федеральный службышто регистрироватлыме.

Савыктыме материаллаште кажне фактым, цитатым, лумым чын ончыктымылан автор вуйын шога. Авторын да редакцийын шонымашышт турло лийын кертыт.

Газет Россия Федерацийын Цифровой вианман, связь да тужика коммуникаций министерствын окса полишыж дене лукталтеш.

Газетысе материалым «Кугарня» гыч налме манын палемдыде кучылтышо-влак закон почеш мутым кучат.

Рег. номер –
ПИ № ФС77-82497
Индекс – П8403.
Формат – А-3-16.
Заказ – № 5 / 10
Тираж – 4600

Ак – эрыкан.

Редакций серыш-влаклан вашмутым ок пу.

Печатын качестваже оригинал-макетын качестваж деч шога.

Редакцийын да издательнын адресышт:
424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, СССР Вооруженный Вийын 70-ше идалыкше урем, 20.

Электрон почто:
mariel_id@mail.ru
kugarnya2015@mail.ru

Интернетгыште сайт:
http: kugarnya24.pф

«Усталык памаш» йоргыкта

Сылне деч сылне муру, куштымаш-шамыч, мотор деч мотор марий тувыран йоча, ача ден ававлак... Чыла тидым Республикысе калык усталык да тўвыра ден каныме паша шотышто шанче-методике рўдерын эртарыме «Усталык памаш» фестивалыште ужашлие. Тений тудо Еш идалыклан да ты рўдерын икмыняр ансамбльжын лўмгечыжлан пўлеклалтын.

«Марий памаш», «Изи памаш», «Эрвел марий», «Онар» да ты коллективын ача-аваштын «Тулпеледыш» ансамбльшт шке усталыкыштым ончыктышт. Кажне коллективше икте-весеж деч мо дене гынат ойыртемалтеш: я ко-

стюм, я куштымаш дене. Но нуным икте уша: чылан марий тўвырам нўлтываште да калык коклаш шарымаште тыршат.

Тений идалык мучко ты рўдерын коллективше-влак районлаште выступатлаш тўнгалыт, Йошкар-

Олаште шке лўмгече концертыштым эртарат.

Концерт годымак Марий Элысе тўвырам сулло пашаенже, «Эрвел марий» ансамбльжын хормейстерже Людмила Пашуткина лўмгечыж дене саламлышт. Ты ансамбльынак ончычсо участникше, кидмастар

Надежда Акиева шке вургем коллекцийжым ончыктыш.

«Усталык памаш» умбакыже йыргыкта. У мероприятий-влакым вучена.

Ирина СТЕПАНОВА. И.Речкинын фотожо.

ЙОДЫШЛАН УЛО ВАШМУТ

Теле пагыт – сўрал жап

Чатлама йўштў шога, я, ошын койын, лум лумеш, я поран лўшка. Теве икмыняр арня ончыч кундемшытына лум шуко возо, ятыр энгым рўж пашаш ушыш.

Лудшына-влаклан теле мо дене келша?

Валентина ЧЕРНОВА, Марий Турек район:

– Теле ош лумжо, поранже, пўршанше пушентгыже, окнасе иян сўретше дене кумылым савыра. Йўштў годым кычыр-кочыр шоктымьжак пеш келша. Вужга лум луммо годым уремыште кошташ, лумым кышкен модаш йўратем. Тыгак тўрза гыч кайык-влакын кочкаш толмыштым эскераш онгай. Ешем дене курыкыш тер дене мунчалташ пырля коштына.

Алина МИЛЮТИНА, Волжский район:

– Мый изиэм годсек теле пагытым йўратем. Ече але издер дене мунчалташ, коньки дене кошташ келшен. Мален кыналат, кочкат да уремыш лектын куржат ыле. Да тыге, нўрен пытымеш, уремыште лият. Эше алмаштен чияш пижергым луктат, икте нўра гын, весым вашталтен чиет. Тыге уремыште кужунрак лийме шуын.

Ты пагыт пўртўсын сўраллыкше денат келша. Южыжо маныт, чыла ошын веле коеш, мо тушто сылныже? А мый кажне гана, кунам каныш кечылан ялыш каем, тыгай сўрет чонем сымыстара. Корно кужу, шуко кудалман, лач тунам пушентгевлакым эскерем. Нуно укшлаштышт лумым кучат, пуйто айдемын кидше гай. Уремыш лектат, а йол йымалне лум шытыр-шотыр йўкым луктеш. Тидыже мылам утларак келша.

Ольга ЯНЫШЕВА, Параньга район:

– Кажне жап шке семынже сўрал. Телым поснак йўратем, вет тиде пагытыште сочынам. Телым ончен, кенез могай лийшаш манын тагастарат: теле йўштў шога гын, кенежым шокшо лиеш, маныт.

Телым ече дене кошташ йўратем. Поснак – чодыраште, кунам пушентгыште еше лум уло, кечыште йырымваш сўралын йылгыжеш. Тунам йомак тўняште улметлак чучеш. Шуко лум возеш гын, моторын гына эрыктен шындет да ошкыл колтет. Тунам чонланат ласка. А южшо могай яндар!

ЧАЧАВИЙ

Кидлан – пайдале маске

Кид коваште пушкыдо лийже манын, 5 кугу совла шўльў шўрашым (хлопья) кок кугу совла заваритлыме шем чай дене лугыза. Тиде вартышым кидыш йыгыза да 1 шагатлан хлопокан перчаткым чийыза.

М. Шкетан лўмеш
Марий кугыжаныш драме театр

Марийский национальный театр
драмы им. М. Шкетана

ПУРГЫЖ **ФЕВРАЛЬ**

ПРЕМЬЕР

4 рш 16:00 **УШ ЙОММЕШ ЙЎРАТЫМАШ** /Любовь до потери памяти/ Комедий В. Красногоров 16+ 1 ш. 50 м.

7 ср 18:00 **ОСКАР И РОЗОВАЯ ДАМА** Письма Богу Э.Э. Шмитт 12+ 1 ш. 30 м.

9 кг 18:00 **ЎЖЫНДА? /Вызывали?/** Комедий З. Хаким 12+ 1 ш. 50 м.

10 шм 16:00 **СЌСНА ПОМИНКА** Комедий /Поминки по свинье Г. Гордеев 16+ 1 ш. 50 м.

SHKETAN.RU Реклама

Куштызо-влак погыненыт

Марий Элыште талантан йоча-влакын мастарлыкыштым вияндыше «Волгенче» рўдерыште 50 икшыве канен.

Тушто «Народно-сценический танец» смене мучашлалтын. «Лесная сказка» йоча лагерь пелен районлаسه йоча сымыктыш школла да клубла, тыгак Йошкар-Оласе «Лири» йоча сымыктыш школ ден Национальный сымыктыш гимназий гыч 50 куштызо погынен.

Йоча-влак куштымо технике дене палыме лийыныт, мастер-класслашке ушненыт, концертыште мастарлыкыштым ончыктеныт. Педагогышт «Марий Эл» кугыжаныш ансамбльым вуйлатыше А.Селиванов ден Е.Селиванова лийыныт. Кандаш кечыште чапле программым ямдыленыт.

Икшыве-влакын тазалыкым пенгыдемдыме, тыгак каныме мероприятий-влакат лийыныт. Смене «Будущее танцевального искусства Марий Эл» концерт дене пытен. Тудо 30 январьште Йошкар-Олаште Я.Эшпай лўмеш Марий филармонийыште эртаралтын.

«Волгенче» рўдерын архивше гыч налме фото.

КАЛЫК ПАЛЕ

2 февральште

✓ Поран ўштеш гын, ўярня годым тыгак игече лиеш.

✓ Кечывалым кече чот онча – йўран кенежлан.

✓ Эрдене кече лектеш да йомеш – йўштылан.

Лаштыкым
Марина
БОГДАНОВА
ямдылен.

ЯРМАРКА **С 3 по 4 февраля**
Дворец культуры Российской армии
г. Йошкар-Ола, ул. Героев Сталинградской битвы, 35

ШУБ Мутон, норка, бобр
Новинки меха
из Пятигорска астраган, керли

ДУБЛЕНКИ мужские кожаные куртки
УНТЫ

СУПЕР АКЦИЯ
сдай старую шубу
до 30 000 руб.
Акция действует при покупке

РАССРОЧКА без первоначального взноса и переплат

Большой выбор Действуют скидки

Реклама. Рассрочку предоставляет организатор акции ИП Панченко Ю.Р. ИНН 261907874292. Подробности у продавцов.

РЕМОНТ ОКОН ПВХ

- ✓ Продуваний ✓ промерзания
- ✓ запотеваний.
- ✓ Регулировка ОКОН и ДВЕРЕЙ.

Ремонт фурнитуры.

Замена уплотнительной резины, стёкол.

Ремонт осуществляет специалист с большим опытом и профессиональным инструментом.

Тел.: 89278771835

ЗАКУПАЕМ

КРС:

- ✓ коров ✓ бычков ✓ тўлок.
- ✓ Овец ✓ баранов.

Также вынужденный забой.

Забираем живым весом.

Оплата на месте. Подробности по тел.:

89616334129

Рекламе шотышто 8 (8362) 45-10-73 номер дене йынгыртен рашемдыман.